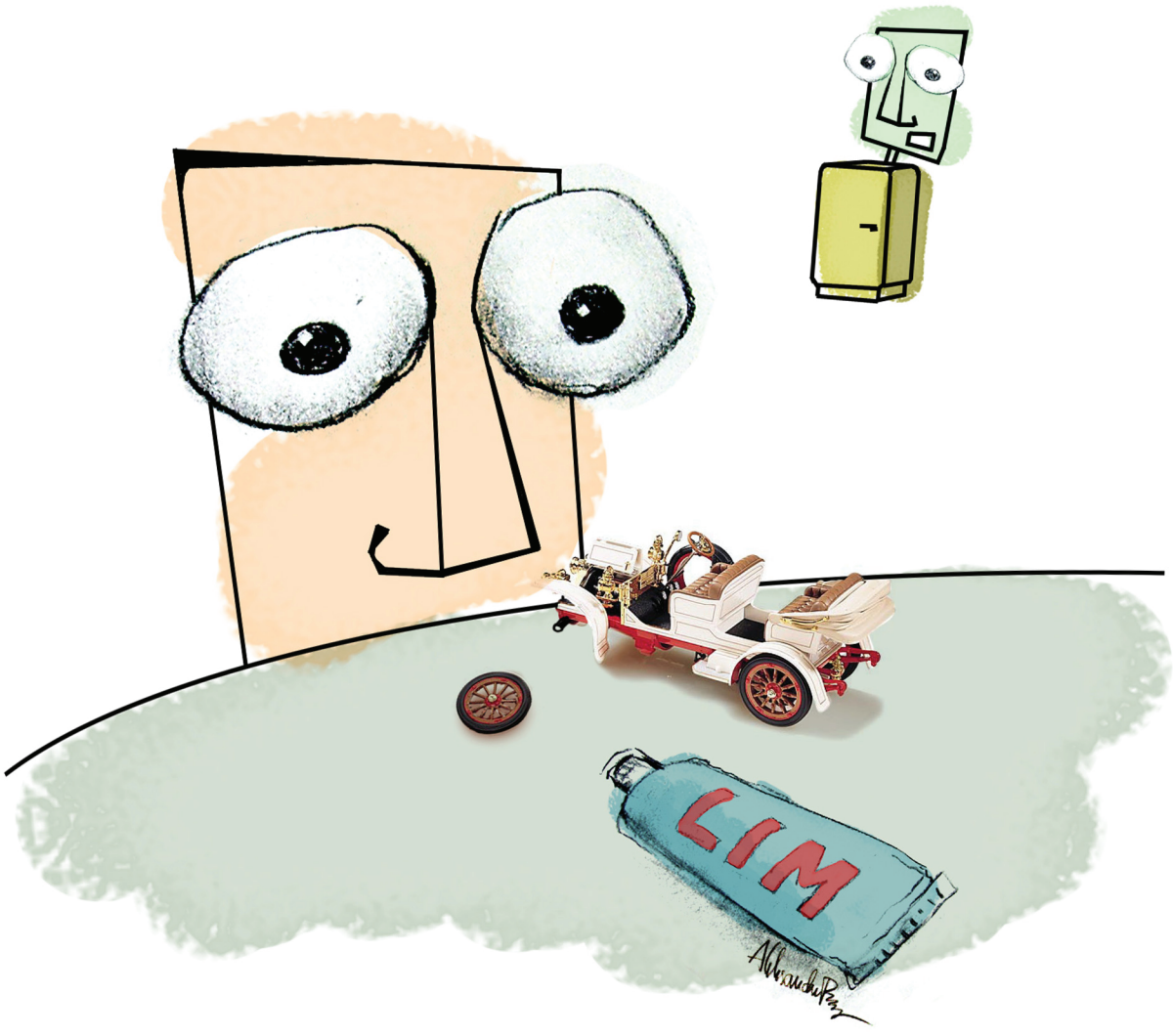
ORDIMELLOM

Norsk for ungdom og voksne

Skriving

NRK
Utdanningsdirektoratet
CyberBook®

Innhold

Skriving del 1 2
Å skrive er å omgås andre 2
Å skrive er å tenke 3
Å skrive er å smake på setningene 4
Vær din egen språkkonsulent 5
Hvordan kan vi starte en fortelling? 7
Å skrive er å planlegge 9

Skriving del 2 14
Bruk av dialog 1 14
Bruk av dialog 2 16
Synsvinkel 22
Lev deg inn i teksten 24
Flett inn personbeskrivelse 30
Jobb med avslutningen 32

Fortelling 38
Konsentrer deg om få saker 38
Å fortelle er å velge bort 41
Husk at du er herre over tida 42
Hvem forteller? 43
Lytt til din egen fortellerstemme 44
Legg vekt på presentasjonen 45
Begynnelsen og slutten er viktig 46
Vær din egen sensor 51
Gi leseren tydelige bilder 52
Å beskrive en dag 55
Å beskrive en reise 58
Å beskrive hva som har skjedd 61
Å beskrive en stemning 64

Skriving del 1

Å skrive er å omgås andre

En elev i 8. klasse leverte denne stilen:
Det var en gang at jeg våknet tidlig. Vi skulle ha prøe. Jeg gledet meg. Hadde lest. Jeg kledde meg og var først på badet. Jeg spiste middag. Vi hadde svinekoteletter. Det r det beste j vet. Jeg gikk på skolen og vi hadde prøve. Jeg gjorde det bra. Jeg syklet en tur til kamraten min kjell han er snill og liker å sykkle. Vi sykla til Langevann. Vi hørte ei dame skreik. Vi hjalp ho og ho ble gla. Avisa interjua oss det gjorde avisa også. Alle gratulerte. slutt

Oppgave 1

Hvilke av påstandene er riktige eller gale?

	Riktig	Galt
Mange setninger begynner med jeg		
Den er full av feil		
Den tar hensyn til leseren		
Den bryr seg ikke om leseren		
Den bruker mange bindeord		
Den består av mange, lange setninger		
Den er delt opp i korte setninger		
Den sier for mye i noen setninger		

Å skrive er å tenke

Når du skriver, skal du alltid huske

• at bindeord viser sammenhengen i teksten
• å dele teksten inn etter hovedpoengene
• at det er viktig å få fram tankene dine
• å si en ting om gangen
• at du skriver til noen
• å bruke kjente ord

Nedenfor finner du igjen setningene i teksten fra forrige side. Vi har satt inn punktum, komma og vi har satt inn bindeord. Les den nå.

I går var en spesiell dag. Det startet med at jeg var påkledd før ringeklokka slo seg på. For første gang på lenge var jeg først på badet. Det var sikkert fordi vi skulle ha matteprøve i femte time. Jeg hadde lest, og både gruet og gledet meg. Da jeg kom hjem, hadde vi koteletter til middag. Det er det beste jeg vet. Om ettermiddagen dro jeg til kameraten min, Kjell. Han er like glad i å sykle som meg. Vi sykla til Langevann og hørte ei dame skrike. Vi hjalp henne. Det satte hun pris på. Etter at vi hadde fått dama ned til veien, ringte vi til ambulanse. Avisa og NRK hørte om redningen. De tok bilder og intervjuet oss.

Oppgave 2

	Ja	Nei
Er teksten lettere å lese		

Å skrive er å smake på setningene

Når du skriver, skal du være din egen språkkonsulent og

- lese korrektur
- ta bort setninger som er unødvendige

I en fortelling skal vi bare fortelle det som er viktig. Ting som ikke har noe med historien å gjøre, eller ting som virker forstyrrende, tar vi bort.

Oppgave 3

Hvilke to setninger kan vi ta bort uten at hovedpoenget forsvinner?

I går var en spesiell dag.	
Det startet med at jeg var påkledd før ringeklokka slo seg på.	
For første gang på lenge var jeg først på badet.	
Det var sikkert fordi vi skulle ha matteprøve i femte time.	
Jeg hadde lest, og både gruet og gledet meg.	
Da jeg kom hjem, hadde vi koteletter til middag.	
Det er det beste jeg vet.	
Om ettermiddagen dro jeg til kameraten min, Kjell.	
Han er like glad i å sykle som meg.	
Vi sykla til Langevann og hørte ei dame skrike.	
Vi hjalp henne.	
Det satte hun pris på.	
Etter at vi hadde fått dama ned til veien, ringte vi til ambulanse.	
Avisa og NRK hørte om redningen.	
De tok bilder og intervjuet oss.	

Oppgave 4

Hvorfor kunne vi fjerne de to setningene?

	Riktig	Galt
Setningene var unødvendige		
Setningene var nødvendige		
Skoledagen og sykkelturen er det viktigste		
Middagsdelen er det viktigste		
Middagsdelen virket forstyrrende		
Hva han liker til middag, er veldig viktig		

Vær din egen språkkonsulent

Når du skriver, skal du være din egen språkkonsulent og

- lese korrektur
- ta bort setninger som er unødvendige
- legge til der det er for lite stoff

Les tekstene

Tekst 1

Jeg gikk på kino den kvelden. Jeg så en film om to som hoppet fallskjerm. Det var en fryktelig kjedelig film. Kanskje sovnet jeg, for jeg skvatt da folk laget lyd rundt meg og begynte å gå. Marie var med meg. Det er søsteren min. Hun ble glad for kinoturen. Jeg tror hun likte filmen.

Tekst 2

Den kvelden var Kjell på speideren. Det var mørkt da han skulle hjem. Bussen kom og han måtte løpe. Han falt og slo seg. Heldigvis kom det ei dame og hjalp ham. Han ble glad for at noen brød seg. Bussen rakk han ikke. Han måtte vente i mer enn en halv time på neste buss. Det var kaldt.

Tekst 3

Den kvelden skulle vi opp til Langevann. Det er en tur på fire kilometer. Kjell og jeg bruker å kappe opp den siste bakken. Jeg roet meg ned, sjekket at sykkelen var i det riktige giret og var klar. Idet vi nærmet oss siste bakken og jeg var klar til å slå til, hørte vi noen rope. Søren, tenkte jeg, der røyk seieren. Den tanken forsvant fort da vi begge hoppet av sykkelen og hørte skriket på nytt. I lia like bak stien ned til Krokvann, hadde ei dame falt stygt og brukket beinet.

Tekst 4

Sola skinte og fuglene sang en munter sang. Jeg planla bursdagen som jeg skulle ha om ei uke. Ble tenåring. Alle sier at vi forandrer oss når vi blir tenåring. Jeg gledet meg til det. Kanskje får jeg skjegg, tenkte jeg. Da jeg kom ned på veien, traff jeg Kjell, kameraten min. Vi tok følge til skolen.

Oppgave 5

Siden vi tok bort noe, bør vi legge til noe. Les de fire tekstene og velg den som passer best til vår tekst.

Tekst 1	
Tekst 2	
Tekst 3	
Tekst 4	

Oppgave 6

Enda er det mye som må gjøres med fortellingen. Diskuter med en klassekamerat eller lærer hva som kan gjøres bedre. Velg fem av punktene under.

Innledningen må gjøres bedre.		Teksten har for mye handling.	
Innledningen er god.		Teksten har mye skildring.	
Teksten er for lang.		Teksten har lite skildring.	
Teksten er for kort.		Teksten er spennende.	
Teksten har enda lite handling.		Teksten er litt kjedelig.	

Hvordan kan vi starte en fortelling?

Det er tre måter å starte en fortelling på.

1. Skrive fra begynnelsen
   – For en dag, sa Kjell, han stod sammen med Ivar utenfor klasseværelset. De andre elevene var forlengst ute av bygget.

2. Gå direkte inn i handlinga
   – Jeg vil slutte i T-klubben, sa Ivar.

3. Begynne med slutten
   Kjell så Ivar sykle bort. Hva var det som hadde gått så feil?

Les innledningene

Innledning 1

– For en dag, sa Kjell, han og jeg stod foran det gule huset deres og så ambulansen kjøre bort. Jeg så ambulansen runde svingen med det store eiketreet. Bladene hang grønne og fine, og under det så jeg en gutt og ei jente som holdt tett om hverandre. Som om de var redd ambulansen skulle ta dem med seg. Det var da jeg kom til å huske hvordan dagen hadde startet.

Dagen startet med at jeg våknet før klokka ringte. Den dagen hadde vi prøve i matematikk. Jeg hadde lest og både gruet og gledet meg.

Innledning 2

Det var grytidlig torsdag morgen. For første gang på lenge våknet jeg før klokka ringte. Da jeg stod opp og dro fra gardinene, skinte sola. For første gang på flere år var jeg førstemann på badet. Jeg tok meg god tid i dusjen, enda jeg var lys våken. Da jeg skulle spise frokost, kom mor ut fra soverommet. Øynene ble store da hun så meg og sa: ”Jøss, er du oppe allerede?” ”Jepp,” sa jeg og gikk ned på kjøkkenet. Den dagen skulle vi ha prøve i matematikk. Jeg hadde lest og både gruet og gledet meg.

Innledning 3
På onsdag hadde jeg besøk at Kjell. Han og jeg satt og øvet oss til matteprøven. Vi gikk gjennom alle kapitlene og følte vi fikk tak på det. "Klokka er elleve," ropte mor nedenfra. "Jøss," sa vi i kor og var plutselig ganske trøtte.

Neste morgen våknet jeg grytidlig. For første gang på lenge våknet jeg før klokka. Det var sikkert fordi vi skulle ha matteprøven i femte time. Jeg hadde lest godt og både gruet og gledet meg.

Innledning 4
– For en vanvittig spennende dag, sa Kjell. Han og jeg stod foran det røde huset deres og så ambulansen kjøre bort. Litt til høyre for oss stod en reporter og en journalist, og like bak dem igjen, flere av våre klassekamerater. Lufta var varm og god enda klokka nærmet seg åtte om kvelden. Diesellukta som rev i nesa, fikk meg til å snu meg. Det var akkurat tidsnok til å se ambulansen runde hjørnet ved det store eiketreet. Da kom jeg til å tenke på at denne dagen hadde begynt på en underlig måte. Den startet med at jeg våknet før klokka ringte. Akkurat som om den ville varsle meg og si: Dette blir en spennende dag!

Det var på torsdag. Den dagen skulle vi ha prøve i matematikk. Jeg hadde lest og både gruet og gledet meg.

Oppgave 7

Hvilken innledning velger du?

Innledning	

Oppgave 8

Hvilke fire av disse påstandene er riktige for innledningene over?

Innledning én starter med begynnelsen.	
Innledning én starter med slutten.	
Innledning to starter med begynnelsen.	
Innledning to starter med slutten.	
Innledning tre starter med begynnelsen.	
Innledning tre starter med slutten.	
Innledning fire starter med begynnelsen.	
Innledning fire starter med slutten.	

Å skrive er å planlegge

Begynnelsen

Vi må vite noe om hvor vi er, når noe skjer og hvem fortellingen handler om. Begynnelsen sier noe om hva som skal skje videre i fortellingen. Det vi kaller midtdelen. Den delen er hoveddelen og må alltid være lenger enn begynnelsen.

Du har valgt denne innledningen.

– For en vanvittig spennende dag, sa Kjell. Han og jeg stod foran det røde huset deres og så ambulansen kjøre bort. Litt til høyre for oss stod en reporter og en journalist, og like bak dem igjen, flere av våre klassekamerater. Lufta var varm og god enda klokka nærmet seg åtte om kvelden. Diesellukta som rev i nesa, fikk meg til å snu meg. Det var akkurat tidsnok til å se ambulansen runde hjørnet ved det store eiketreet. Da kom jeg til å tenke på at denne dagen hadde begynt på en underlig måte. Den startet med at jeg våknet før klokka ringte. Akkurat som om den ville varsle meg og si: Dette blir en spennende dag!

Det var på torsdag. Den dagen skulle vi ha prøve i matematikk. Jeg hadde lest og både gruet og gledet meg.

Oppgave 9

Diskuter med en klassekamerat eller lærer om hva som kan gjøres videre. Velg fem av punktene under.

Jeg-personen blir hjemme.	
Jeg-personen går på skolen og forteller fra skoledagen.	
Jeg-personen skulker denne dagen.	
Jeg-personen og Kjell sykler til Langevann og hører rop om hjelp.	
Jeg-personen og Kjell går på kino.	
Jeg-personen og Kjell går hjem.	
Jeg-personen og Kjell finner ei dame som har skadet seg.	
Jeg-personen og Kjell lager ei båre og får dama med seg.	
Jeg-personen og Kjell krangler om hvem som skal gjøre hva.	
Jeg-personen og Kjell ringer etter ambulanse.	
Jeg-personen og Kjell blir intervjuet av NRK og lokalavisa.	
Jeg-personen og Kjell drar hjem for å legge seg.	

Midtdelen

Nå skal du jobbe med midtdelen. Det er der hovedhandlingen i teksten skal foregå.Du skal jobbe sammen med en medelev eller lærer.

Oppgave 10

For å bedre fortellingen, forslår vi at du jobber med punktene under.

Diskuter med en klassekamerat eller lærer om hva som kan gjøres videre med følgende punkt:

1. Jeg-personen og Kjell sykler til Langevann og hører rop om hjelp
2. Jeg-personen og Kjell finner ei dame som har skadet seg
3. Jeg-personen og Kjell lager ei båre og får dama med seg
4. Jeg-personen og Kjell ringer etter ambulanse
5. Jeg-personen og Kjell blir intervjuet av NRK og lokalavisa

Når du har skrevet ferdig første forslag, gir du det til lærer.
Skriv på et eget ark!

Trenger du flere tips?

Du sier litt om sykkelturen og

- hvordan været er
- litt om naturen
- hva dere prater om

Dere hører ropet og ser ei dame. Si litt om

- hvilke klær hun har på seg
- hvordan hun ligger
- hvordan hun vrir seg i smerte

Du sier litt om hvordan dere bygger båra og

- hvordan dere får hogget trær
- hvordan dere binder dem sammen
- hvordan dere får henne med dere
- kanskje får dere hjelp etter en stund

Hvem som ringer etter ambulanse

- hvordan dere prater med dama
- hun forteller om hva som skjedde
- hva som skjer når ambulansen kommer
- hva ambulansepersonalet gjør
- at dere tar farvel med dama

At pressen er tipset av ambulansefolkene og

- kanskje litt om journalistene
- kanskje litt om fotosekvensen
- kanskje litt om intervjuet

Slutten

På samme måte som innledningen skal lokke leseren inn i teksten, skal slutten leie ham/henne ut.

Slutten kan være vrien å skrive, men ofte kan det være nok bare å slutte og la leseren selv dikte resten. Andre ganger passer ikke det, og vi må da jobbe for å finne en slutt som ikke blir for brå.

For at teksten din skal få en god slutt, er det flere muligheter.

Les alternativene

Slutt 1

Dagen etter ble Kjell og jeg skolens helter. Det startet allerede da jeg gikk ut av døra om morgenen. Der stod Inger og ventet. – Hei, sa hun, skal vi ta følge? Jeg ble målløs. Hun som nesten aldri har snakket til meg. – Ja, så klart, svarte jeg. På skolen ble vi omringet av elever, og vi måtte forklare og forklare. Rektor kom inn i klassen og var skikkelig stolt. Han sa at dama hadde ringt skolen og hun inviterte Kjell og meg hjem til seg neste søndag. Og i morgen, sa rektor, skulle hele klassen få kake. Men det beste skjedde seinere. På hjemveien tok jeg følge med Inger, eller var det hun som tok følge med meg? Uansett, like før jeg skulle si farvel til henne, stanset hun meg og ba meg med på kino. Tenk, kino. Inger og meg.

Slutt 2

Dagen etter ble Kjell og jeg skolens helter. Det startet allerede da jeg gikk ut av døra om morgenen. Der stod Kjell og ventet. – Hei, tenkte å ta følge så vi kan ta imot applausen, sa han. Det ble oppstyr. Klassekamerater og andre gratulerte oss. Hele dagen ble som en stor drøm. Alle ville gratulere oss.

Slutt 3

Lyd. Nabohunden bjeffer. Jeg ser på speilbildet. Dette er feil. Jeg river plasten av cd-plata. Den er lett. Plasserer den i cd-spilleren og etter noen få minutter strømmer det ut musikk. Susanne, søstera mi kommer inn. Hun er alvorlig og ser meg inn i øynene. Venter litt og sier: Beklager. Beklager hva? Beklager, men du kan ikke spille så høyt. Så snur hun seg og tramper av gårde. Jeg har hodet fullt av tanker. Bare vent, snart trygler og ber hun meg …

Slutt 4

Etter at vi hadde vært på kino, dro jeg opp til Kjell. Siden vi begynte til tredje time i morgen, tok vi oss en sykkeltur til Langevann. Det var da vi kom over ei dame som hadde skadet seg. Vi hjalp henne. Det satte hun pris på. Etter at vi hadde fått dama ned til veien, ringte vi til ambulanse. Avisa og NRK hørte om redningen. De tok bilder og intervjuet oss.

Oppgave 11

Hvilken slutt foretrekker du?

Slutt 1	
Slutt 2	
Slutt 3	
Slutt 4	

Oppgave 12

Les de fire sluttforslagene en gang til og svar på dette:
Hvilke fire av disse påstandene er riktige?

Slutt én er en god slutt.	
Slutt to er en for kort slutt.	
Slutt tre er en god slutt.	
Slutt fire er en dårlig slutt.	
Slutt to er en åpen slutt.	
Slutt to er en dårlig slutt.	
Slutt tre er en dårlig slutt.	
Slutt fire er en god slutt.	

Tittelen

Tittelen er minst like viktig som innholdet. Det er den som skal lokke leseren inn i teksten.

Ofte kan det være lurt å ha en tittel som henter ord fra teksten. Det gjør at den blir spennende og litt "uklar." I en fortelling kan det være lurt, for hensikten er å få leseren til å lese teksten din.

Oppgave 13

Hvilken tittel syns du er best?

Da vi ble intervjuet av NRK	
Inger	
Da vi syklet til Langevann	
Kjell og jeg	
Kappløpet	
Jeg vil heller lage min egen tittel	

Oppgave 14

Nå skal du skrive din egen fortelling.

Velg blant disse oppgavene

- Det tomme, røde huset
- Trafikkulykka
- En god leseopplevelse
- Den beste dagen

Råd og tips

Før du gir teksten til lærer, la en annen elev lese den. Diskuter følgende punkt:

- Er begynnelsen god?
- Er det noen feil?
- Hva kan tas bort?
- Hva må endres?
- Hva må legges til?
- Er slutten god?
- Hva med tittelen?

Skriving del 2

Bruk av dialog 1

Når vi bruker dialog, gir vi teksten mer liv. De tre vanligste måtene å markere dialog på ser du under.

Ved hjelp av anførselstegn
«Maria,» sa jeg, «er det virkelig deg, så godt du ser ut.» «Ja, jeg drikker urin og spiser råkost,» svarte hun.

Ved hjelp av en replikkmarkør
Min datter fikk et måpende uttrykk, det var som om blikket hennes døde. – Du gjør narr av meg, sa hun, - men du skulle bare vite. – Jeg syntes du sa urin, svarte jeg som sant var.

Ved at vi markerer dialogen på egen linje
Min datter fikk et måpende uttrykk i ansiktet, det var som om blikket hennes døde.
– Du gjør narr av meg, sa hun.
– Jeg syntes du sa urin, svarte jeg som sant var.

(Tekstutdragene er fra Kjell Askildsens novelle "Maria")

Les tekstutdragene

Tekstutdrag 1
- Ta min arm, sa jeg på ny. Det varmer.
Hun tok min arm.
Vi gikk fram og tilbake noen ganger. Hun bad meg se på klokken igjen.
- Den er ti, sa jeg. Hvor bor De?
- På Gamle Kongevei.
Jeg stanset henne.
- Og må jeg følge Dem til porten? spurte jeg.

(Fra "Livets røst" av Knut Hamsun)

Tekstutdrag 2

Hun spiser stekt fisk med hender som skjelver lett. Den har ingen smak, men den metter. Hun anstrenger seg for å spise sakte. Tygger omhyggelig. Utsetter. I dag skal hun gjøre det. I dag. Etter fisken. Etter kaffen. Eller under kaffen. Helst da. Hun skal bøye seg rolig til side, smile en anelse og si: «Unnskyld, kan jeg låne fyrstikkene?»

Hun har motet seg opp lenge nok. Øvd seg. Sagt disse enkle ordene for seg sjøl til alle døgnets tider, alle steder.

(Fra "Fyr" av Laila Stien)

Tekstutdrag 3

Tidningarnas intervjuare kastade sig över honom med brinnande iver, ty det var blott några få dagar tills uppvisningen skulle ske. Han tog mot dem välvilligt i sin dublett* (suite) på stadens förnämsta hotell. – Tja, för mig är det hela en affär* (forretning, noe å tjene penger på), sade han. – De har erbjudit mig den summan som ni känner, och jag har accepterat anbudet. Det är alltsammans. – Men tycker ni då inte det är obehagligt att ni skall behöva sätta livet till?

(Fra En hjältes död av Pär Lagerkvist)

Tekstutdrag 4

De forteller om musikk, dans, damer, latter og glede. Lisa lytter. Smiler. Og gutter, sier hun. Vennene snur seg mot henne og smiler. Politikonstablene lytter, men det er ikke mulig å lese noe ut av de uttrykkløse ansiktene. For dem har ungdommer og fest en negativ klang i dag. Og det er Larsen som ødelegger den gode stemningen. Dere skal være glad at bilen ikke startet, for hvem vet om noen av dere ville opplevd morgendagen.

(Fra "Dere elsker fart" av André Beck)

Oppgave 15

I hvilket av tekstutdragene over er replikkmarkøren satt feil?

1	2	3	4

Bruk av dialog 2

Når vi bruker dialog, gir vi teksten mer liv
Dialog kan vi markere på tre måter. Enten ved hjelp av anførselstegn, ved hjelp av en replikkmarkør eller ved at vi markerer dialogen for seg på egen linje.

Les eksempelteksten under

– Hva har du gjort i dag da, spurte mora til Arnor.
”Få se, sa mora til Arnor,” smilte og nappa han i skuldra.
”Ingen ting, ” mumla Arnor og halte henda ut av limet på ryggen.
– ”Hva er dette?” spurte mora til Arnor.
”Det var Roger som gjorde det,” hviska Arnor.
”Er det dette du har lært?” spurte mora igjen. Drakta hennes folda seg ut i firkanter.
– Vi lærte at Gud har skapt alle snøfnugga, svarte Arnor.
(Tekstutdragene er fra Harald Rosenløw Eegs roman *Glasskår*)

Oppgave 16

I hvilke av setningene er dialogen markert korrekt?

– Hva har du gjort i dag da, spurte mora til Arnor.	
”Få se, sa mora til Arnor,” smilte og nappa han i skuldra.	
”Ingen ting, ” mumla Arnor og halte henda ut av limet på ryggen.	
– ”Hva er dette?” spurte mora til Arnor.	
”Det var Roger som gjorde det,” hviska Arnor.	
”Er det dette du har lært?” spurte mora igjen. Drakta hennes folda seg ut i firkanter.	
– Vi lærte at Gud har skapt alle snøfnugga, svarte Arnor.	

Få spenningen til å stige

Det er viktig at vi ikke kommer med høydepunktet først.
Vi må heller ikke la teksten gå for langsomt, da sovner leseren. Hvis det er noe i teksten som er viktig, kan du gjenta hendelsene flere ganger. Ikke fortell alt med en gang, la det skje flere skumle ting før det går godt eller galt.

Les eksempelteksten under

Italienske restauranter – det sa seg selv – stearinlys over alt. Tanken suste gjennom en nydelig kandelaber og flammene slo som et dødbringende fyrverkeri. Det meste av bensinen landet på trollet. Og det samme gjorde Kristtornia.

Trollet kunne se henne. Det var ingen tvil om det. Det myste mot henne gjennom det forhatte lyset, pannerynkene var som et skrik av smerte og redsel. Skjoldet var borte. Magien var vekk.

Kristtornia vred seg i trollets grep, men til ingen nytte. Skapningens fingrer var på størrelse med bananer, men ikke på langt nær så bøyelige. De presset lufta ut av brystkassa hennes med dyrisk villskap. Nålespisse klør skrapte mot det solide stoffet i uniformen hennes. Om noen ganske få øyeblikk kom de til å trenge gjennom, og da var hun ferdig.

Kristtornia klarte ikke å tenke. Hele restauranten var kaos og virvar. Trollet skar støttenner, glinsende jeksler forsøkte å finne feste i hjelmen hennes. Kristtornia kunne kjenne den stinkende ånden gjennom filtrene. Hun kunne kjenne lukten av brent pels også, fra ilden som spredte seg nedover trollets rygg.

Den grønne tungen raspet over visiret og slimet ble hengende igjen langs nedre del. Visiret! Der hadde hun svaret. Hennes eneste sjanse. Kristtornia klarte å lirke den ledige hånden opp til hjelmpanelet.

(Eksempel fra *Artemis Fowl* av Eoin Colfer)

Gi teksten liv

For å gi leseren gode bilder, en god opplevelse og sette leseren i den stemningen du ønsker, må du skildre.

Å skildre vil si å gi teksten liv ved å bruke beskrivende ord og uttrykk.

Les eksempelteksten under

Hun snudde seg bort og protesterte da hun oppdaga at hun blei foreviga. Først da Robin lovte å legge kameraet fra seg, smilte hun. Det kortklipte, kullsvarte håret og de mørke øynene fremheva det svakt sminka ansiktet. Bare litt rouge i kinnene brøt bleikheten. Rundt halsen hadde hun et gullkjede med ei enkel stjerne som hvilte vakkert i halsgropa. En svart, vid og glinsende bluse skjulte brystene. Jeansbuksa var trang i livet. Robin svelget. I noen sekunder følte han at tida stod stille og at tankene blei sendt i bane rundt sola. Så smilte han også. Kontakten var gjenoppretta. Gloria, Gloria i det høye. Halleluja.

Seinere fant de hver sin pute og satte seg ned på golvet i spisestua. Guns N' Roses fylte rommet og musikken la et midlertidig lokk på eksisterende hemninger. Robin la hånda prøvende rundt henne og trakk henne nærmere inntil seg. Slik blei de sittende uten å si noe. Men han sansa håret hennes og de rødmalte leppene. Han inhalerte parfymen i dype drag. Og leita etter ord. Noe å snakke om. At det kunne være så innmari vanskelig å snakke sammen. Til slutt stansa blikket ved halssmykket.

(Eksempel fra *Svart natt* av Ove Borøchstein)

Oppgave 17

Skriv på eget ark og gi det til læreren.

a) Hvilke beskrivende ord og uttrykk er det fortelleren bruker for å gi teksten liv og leseren gode bilder?

b) Les teksten og lukk deretter øynene. Tenk på det du nettopp leste – hvilke bilder får du? Skriv en kort tekst om bildene du så (skildre tydelig).

Flett inn stedsbeskrivelser

Når du skriver, er det viktig at leseren får gode bilder av miljøet (stedet). Tenk deg at du er på stedet og fotograferer. Fremkall de bildene for leseren.

Les eksempelteksten under

Det var ikke noen fabrikk der lenger, men mange forskjellige småfirmaer. Jeg gikk opp en liten bakke, inn mellom noen bygninger og ut på toppen av noen trapper som gikk ned til et område inntil ei elv. Jeg kikka over gelenderet.

Der nede så jeg Salvador. Han sto og prata med en mann med hatt og frakk, silkeskjerf og lysebrune skinnhansker. Mellom hattemannen og Salvador sto en diger fyr, han var skalla, hadde skjegg og hadde bare ei skjorte med avklipte ermer på seg, selv om det virkelig begynte å blåse surt nå og de første snøfnuggene var på vei.

Bak de tre sto to helt like biler, digre grå varevogner som så helt nye ut. "TT" sto det på siden av begge, det var alt. Hattemannen ga noe til Salvador, og så begynte han å gå oppover trappene mot meg.

Jeg så meg omkring. Det var et lite tak over trappa jeg sto på, og det ville være enkelt å komme seg opp på det ved å tråkke på gelenderet først.

Oppe på det lille taket krabba jeg helt inntil veggen og la meg ned slik at jeg kunne kikke ned over kanten. Jeg hørte at hattemannen passere under meg mens jeg studerte Salvador. Den skalla typen, som jeg hadde bestemt at het TT, var borte, og Salvador var hektisk opptatt med et eller annet merkelig…

(Utdrag fra *Spill for stjernene* av Sverre Knudsen)

Husk sansene

Det er ikke nok å flette inn stedsbeskrivelser, også sansene må brukes. Sansene bruker vi for å skildre stemningen tydelig. Sansene er hørsel, syn, lukt, følelse og smak.

Les eksempelteksten under

Himmelen er fylt med sorte ulldotter, tett i tett dekker de det uendelige. For noen minutter siden øste regnet ned som en foss i fritt fall. Det er oppholds nå. Høstlukta blander seg med søppel som ikke har fått plass i søppeldunken på venstre side av meg. Bananskall. Brusflasker. Matrester. Menneskene lukker paraplyene og smiler igjen.

I dag som i går sitter jeg på benken. På den brune, gamle benken. En kald, våt dag i november. Midt i sentrum. Stirrer ned på en pinne som hindrer et brunt blad i å leke med de andre, fly fritt i vinden og ende opp et heilt nytt sted. Løfter blikket. Nye mennesker, nye ansikter. Pene, mindre pene. Gamle, unge. Rike, fattige. Alle er forskjellige. Bussen stopper foran meg. Voiebyen. Den har med seg en stressende lyd. En sterk lyd. Det lukter eksos, det lukter svart. Om to minutter kommer Flekkerøy, og etterpå kjører Hellemyrbussen inn i lomma.

En ung mann setter seg ned på benken. På min høyre side. Velkommen, tenker jeg. Hyggelig med litt besøk. Han legger det høyre beinet over det venstre, og nesten forgasser meg med parfymelukten sin. Noen vil si han er perfekt, nybarbert, mørke øyne. Høy og kjekk. Eier han bekymringer? Neppe. Det er jo mulig han tenker på hva menyen er i dag, eller om han skal kjøpe fem eller ti hagestoler i hardtre fra IKEA, men ellers ser han veldig ubekymret ut. Ser ned på bladet igjen. Brunt. En tristhet fyller kroppen min. Stoler fra IKEA, som ikke var verdt mer enn min mors liv. Hver dag finner de nye medisiner, men penger er blitt viktigere enn liv. Mannen reiser seg, tar med seg lukta og setter seg på bussen. Han skal til Flekkerøy.

Rushtida er i gang. Biler i alle farger. Gule, røde, sølvfarget, blå. Men alle er likevel svarte. Bilene skriker. Hyler. Kjører fort, seint. Til venstre, til høyre. Stopper, kjører.

(Eksempel fra *Bladet* av Mette Haugland)

Oppgave 18

Hvilke sanser har fortelleren brukt, og hvilke ord har hun benyttet?

Oppgave 19

Gå sammen to og to og skriv en tekst der dere bruker alt dere har lært; få spenningen til å stige, bruk dialog, gi teksten liv, ha tydelig stedsbeskrivelse og bruk alle sansene.

Velg ett av emnene under

- Båtturen
- Kveldstoget
- Trollet
- Tivoliet
- Sykkelturen
- Svømmeturen
- Skituren
- Klassefesten

Når dere har skrevet ferdig, gir dere teksten til lærer. Etter at lærer har lest den, snakker dere sammen om hva som kan bli bedre. Gjør endringene og gi den på nytt til lærer.

Synsvinkel

Synsvinkel er den som forteller i teksten (den personen vi opplever historien gjennom).

De vanligste synsvinklene er

- 1. persons-synsvinkel (jeg)
- 3. persons-synsvinkel (han/hun)

Eksempler
1. persons-forteller (jeg-forteller)
I jeg-fortellinger er det du som opplever og forteller, men det trenger ikke være deg den handler om.

Himmelen er lyseblå. Ingen skyer. Sola varmer. Jeg sitter på en benk i parken og venter på ei jente jeg er usikker på om fins.

3. persons-forteller (han/hun-forteller)
I 3.persons-fortellinger er det en han eller hun som opplever handlinga - fortelleren deltar ikke selv.

Åse sitter i klasserommet og ser ut av vinduet. Der går jo Nila. Nei, det kan ikke være sant, hun er jo bortreist, tenker Åse. Hun ser seg rundt i klassen for å se om noen ser det samme.

Les tekstutdragene under

Tekstutdrag 1
Det er ikke tilfeldig. Kong Harald hadde kongsgården sin på Avaldsnes, sundet mellom Karmøy og fastlandet gikk på folkemunne under navnet Norveg. Det er ikke tilfeldig. Kristendommen kom først til disse traktene, først i vårt land altså. Det finnes fortsatt folk på Karmøy, spesielt på Vea og Åkra, som kan gå på vannet. Hvorfor skulle ikke Atlantis ha ligget like vest for Karmøy? Omtrent der Feøy ligger i dag. Jeg skal si deg, sa jeg, at hadde vi hatt vulkaner i Norge burde de ha ligget på Karmøy. Jeg skal finne den, jeg skal leite og aldri gi meg før jeg finner det skulte paradiset som forsvant i havet lenge før broa over Karmsundet blei bygd. Jeg skal leite under hver bølgetopp og ikke gi meg før jeg finner byen. Kanskje skal jeg sette ut krabbeteiner også.

(Fra novellesamlinga *Å sitere fra virkeligheten* av Bjørn Ingvaldsen)

Tekstutdrag 2

Den merkelige skapningen var en gutt omtrent på hennes egen alder. Han var tynn og naken, bortsett fra at skinnklede rundt hoftene. Håret minnet om en kortklipt løvemanke, og et tynt lang med fine, svarte hår dekket hele kroppen. Nesen var nesten flat, og haken var kraftig. Han hadde det største underbittet Helene noen gang hadde sett. Egentlig lignet han veldig på en ape.

Helene kom fort til hektene etter sjokket, og begynte å tenke. Én ting var hun sikker på; gutten var ikke innbilning. Han sto faktisk i rommet.

Enten kom han fra en annen klode, eller han var en engel, eller så måtte han være et spøkelse. Hun var nokså sikker på at vesener fra andre kloder ikke kunne gå gjennom vegger. Det kunne visste engler, men engler kunne vel ikke være så stygge?

(Utdrag fra *Spook* av Philip Newth)

Tekstutdrag 3

Ole brenner etter å få fortelle om August, og sier: De mongolske rytterne for eksempel. Da de dukket opp, satt August Hansen i en liten robåt på et kinesisk tjern. Han satt der sammen med ei kvinne som ikke eide annet enn et rom med en kang. En kang er ei kinesisk seng. Og denne kvinnen var så stolt, så stolt, fordi hun hadde et rom med en sånn kang. Men det fantes mer lykke i verden, hadde August sagt, derfor hadde han tatt henne med ut på tjernet. For å se bredden på avstand. Med muren bak.

Da de kom til land igjen, satt mongolene der og brølte mongolsk. Det språket forsto ikke kvinnen. Hun snakket bare appelsin.

Det var det han sa, August Hansen. Appelsin. Og så lo han høyt.

(Utdrag fra *Roser fra tribunene* av Torill Brekke)

Oppgave 20

Hvilken synsvinkel er brukt i tekstutdragene over?

	Riktig	Galt
Tekst 1 har 1. persons synsvinkel		
Tekst 2 har 3. persons synsvinkel		
Tekst 3 har 3. persons synsvinkel		

Lev deg inn i teksten

For å gi teksten et personlig preg, er det viktig at du får fram din egen fortellerstemme!

Du må leve deg inn i teksten ved å skrive om noe du kan noe om eller vet noe om.

Fortellerstemmen utvikles gjennom å skrive mye og selvfølgelig ved å lese mye.

Husk at du alltid skriver til en mottaker som er en annen enn deg selv. Vis derfor respekt ved å være tydelig og ha færrest mulig feil.

Tekstutdrag 1

Adam sitter på senga si. Det er kveld, og han har tenkt å øve på den nye gitarleksa. Fingrene hans har ikke tenkt det. De henger seg opp i strengene hele tiden.

Han må konsentrere seg. Han prøver igjen. Fingertrøbbel! Han har lyst til å slenge gitaren i veggen. Gitarlæreren fortalte om The Who, ei rockegruppe i sekstiåra, som pleide å avslutte konsertene med å slå i stykker gitarene sine. Ganske teit. Og dyrt. Men The Who hadde vel råd. Adam har overhodet ikke råd til noen ny gitar, men det er ikke langt fra at han smeller gitaren i veggen så det bare blir tresplinter igjen av den likevel.

Han gjør et siste forsøk på å spille. Det funker ikke. Han greier ikke å konsentrere seg. Han tenker bare på Eva. Det er ikke gitarens skyld.

Eva var rar i dag. Ikke sånn som hun pleier å være. Og det var ikke bare vanlig dårlig humør. Det var noe annet, men hva? Det er merkelig at hun var så sur, uten å fortelle hvorfor.

(Utdrag fra *Eva & Adam – bestevenner* av Måns Gahrton)

Tekstutdrag 2

– Den fyren du spurte etter – hvorfor blir han kalt Doggy Bag? Ginger gliser: - Han pleide å holde seg i nærheten av kafeer, og når noen gikk ut, sveipa han raskt over bordet deres og feide matrestene nedi en bærepose før serveringsdama kom for å rydde. Han fikk seg aldri til å spørre om småpenger, så det var den måten han overlevde på, og derfor kalte vi han Doggy Bag.

Hadde aldri møtt ham, men det jeg begynte å tenke på, var dette: Jeg begynte å tenke på hvordan han en gang, for mange år siden, så var det denne ungen, og mammaen hans og pappaen hans elska ham som mammaer og pappaer gjør, og de ga ham et navn og drømte om hva han skulle bli når han blei voksen, og åssen livet hans ville bli og sånne ting, og åssen de aldri drømte om at han skulle bli kalt Doggy Bag og overleve på matrester og bli så ubetydelig at han kunne forsvinne og ingen bry seg om det.

(Utdrag fra *Iskaldt* av Robert Swindells)

Tekstutdrag 3

Helene Höine kom i sakte film og motlys. Musikken ga gjenlyd i nervesystemet hans.

”Suddenly there she was.”

Hun nærmet seg. Hele Emanuels legeme ble fylt med divine energy ganger åtte.

”… smiled at me, in love of course.”

Bare få meter igjen. Tage snudde på hodet.

”She kissed my lips, my pals got chocked love is here, belongs to us.”

De forelskede ungdommene kastet seg i hverandres armer og kysset hengivent. Rett foran en sjokkert skole. Emanuel nøt det. Han fløyt med strømmen av følelser fra tidlig barndom til de siste tenåra.

Ingen av guttene sa noe om det nye paret. Det var altfor smertefullt for dem å tenke på det. Skolens skjønnhet nummer én var sammen med tragediens ridder. Han hadde vunnet. Jomfruen var befridd. Det vil si jomfruen Emanuel var endelig fri.

(Utdrag fra *Emanuel* av Søren Olsson & Anders Jacobsson)

Tekstutdrag 4

Jeg dro til meg telefonrøret og viftet mor av gårde.
– Hei. Det er meg. Karin. Husker du meg? Du var innom her forleden natt ...
Da jeg hørte stemmen hennes mot øret mitt, ble jeg stum. Jeg hadde ventet et helt døgn, ikke gjort annet enn å vente, jeg hadde tenkt ut hundre vakre formuleringer, jeg hadde tenkt ut ord og setninger som jeg ville si henne, men på brøkdelen av et sekund var hodet mitt som en pingpongball.
– Eh ..., sa jeg.
Det som var skjedd i løpet av lørdagen var blitt så uvirkelig, som en drøm, som et eventyr, som en tynn røyk mot himmelen, som et ingenting. Fantes hun i virkeligheten?
– Hallo? Er du der?
– Mm, sa jeg, og oppdaget at jeg nikket som om hun sto rett foran meg og kunne se meg.
Da begynte jeg å le og våknet opp av lammelsen.

(Utdrag fra *Alltid 17* av Per Nilsson)

Oppgave 21

Les tekstutdragene over.

Velg det du likte best og be lærer om å få låne boka. Diskuter den med en venn og skriv en bokanmeldelse.

Oppgave

a) Hvilket av utdragene syns du er best og hvorfor?

_____

b) Hvilken av bøkene vil du lese først og hvorfor?

_____

c) Velg den boka du likte best. Les den og skriv en bokanmeldelse. Skriv på eget ark og gi det til læreren.

(Se neste side for eksemplar på bokanmeldelser)

Annas barn

FAKTA

Forfatter: Unni Lindell
Tittel: Annas barn
Forlag: Aventura
Sjanger: Ungdom og seksualitet
Sidetall: 180
Anmelder: Hilde Østerhus

Annas barn handler om de to 14 år gamle venninnene, Anna og Amanda. Som venninner er de veldig forskjellige. Amanda er tøff, frimodig, vågal og prøver gjerne nye ting. Anna derimot, er sjenert, tilbakeholden og ei som sjeldent verken prøver noe nytt eller gjør noe vågalt.

I sommerferien reiser Anna på hytteferie med familien, og de har invitert Amanda med seg. Venninnene blir snart kjent med Didrik – en pen gutt fra byen som har drag på jenter. Begge forelsker seg i ham. Amanda sier det rett ut, mens Anna ikke tør snakke om sine følelser til Amanda, og slett ikke til Didrik. Da Amanda reiser hjem, får Anna større mot, og hun prøver å være mer sånn som venninna. Hvordan tror du det går?

Dette er ei bok som først og fremst handler om forelskelse og vennskap, men like viktig er også seksualitet, misforståelser, om å ville bli noe du ikke er og om modenhet og svik. Den viser tydelig hvor umodne og overfladiske gutter er. Dersom du havner sammen med en slik gutt - hvordan ville livet artet seg om du i det viktige øyeblikket valgte annerledes? Og viss du stod overfor de samme valgene, ville vi valgt annerledes?

Annas barn er ikke å finne i årets bokhøst, men boka gis ut i stadig nye opplag. Noe som viser at den leses av mange. For boka er troverdig. Selv om Anna er lettlurt, så er akkurat det med på å gjøre boka spennende og aktuell. Den skildrer klart et svært viktig tema: ungdom og seksualitet – og viktigheten av å ha tenkt gjennom de valgene vi gjør. Velger vi feil, vil konsekvensene bli store. Annas barn er nok først og fremst ei jentebok, men alle gutter bør lese den. Dere vil lære mye.

Rått parti

FAKTA

Forfatter:	Per Knutsen
Tittel:	Rått parti
Forlag:	Cappelen
Sjanger:	Oppvekst
Sidetall:	211
Anmelder:	Arne Jørgen Løvland

Per Knutsen burde være en legende for dem som skriver eller leser ungdomslitteratur. Bøkene hans er genialt gode. Problemet er at de kom ut for noen år side. Derfor kan de være vanskelige å få tak i.

I Rått parti blir vi kjent med Boss, Lillian og Geisha idet de planlegger å rømme fra en ungdomsanstalt langt inne i de norske skoger. For hva er der å finne på.

Vi følger ungdommene enten samlet eller hver for seg på vei til Oslo. Geisha opplever kjapt nedturen, mens Boss får en mer blandet opplevelse av lykke og ulykke. Linda derimot opplever vi både nå, men også i hennes barndom. Akkurat de scenene er usedvanlig gode og morsomme.

Boss er lederen, og en råtass av en fyr. At han er blitt som han er, forstår vi når vi blir med ham hjem der han treffer mora si. Geisha har det ikke så veldig mye bedre hjemme, men han har valgt en noe mer stueren framferd enn sin kamerat. Men også han lever langt utenfor hva det etablerte samfunnet aksepterer.

Linda er den vi blir best kjent med. Det viser seg at hennes oppvekst kan sammenlignes med en engel av glanspapir. Flott utenpå, men tåler ikke mye når du tar på. Linda er 17 år. Hun treffer en kvinnelig prest som først forræder henne, siden tar henne under sine vinger og blant annet kjører fletta av purken.

Boss og Linda er kjærester, og de treffes i Oslo. Sammen er de dynamitt – gradvis ødelegger de hverandre. Og det er rått det vi opplever. Det er rått det ungdommene har opplevd. Og det er en rå følelse du sitter igjen med etter å ha lest boka.

Uansett åssen person du er, denne boka må du ha lest. Noe av det skal oppleve vil du le deg skakk av, noe av det vil du bli kvalm av, men etterpå er alt godt – for husk at vi må ut og våge å være sårbare mens vi der ute. Vi vokser og voksing svir, men det er verre å bli i det trange skallet.

Phenomena

FAKTA

Tittel:	Phenomena
Forlag:	Gyldendal
Kategori:	Fantasy
Forfatter:	Ruben Eliassen
Sider:	221
Anmelder:	August Vincent Stray

Phenomena, profetiens utvalgte, er bok nummer én i en ny fantasy-serie.

Det fins en profeti om at to alvebarn skal befri verden fra det onde. Men det fins også en profeti som sier at de vil mislykkes.

I boka følger vi de to alvebarna Alk og Ilke. De har bodd hos sine gode venner trollmannen Sha-ra og vinterbjørnen Arol fra de var små. Etter hvert går det opp for Shara at alvebarna er de som er utvalgt til å oppfylle profetien. Den hemmeligheten må ikke de få vite – da kan det hele gå galt.

Nå slår boken om takten og de virkelige eventyrene begynner. Alvene møter farer og lærer gradvis at de har de skjulte evnene som trengs for å bekjempe ondskapen. På sin reise i kampen mot det onde møter Alk og Ilke sin verste fiende – han som døde for flere hundre år siden, men som nå har vendt tilbake. Det viktigste for å oppfylle profetien, er å utslette denne fienden som formørker landet deres med sin ondskap.

For deg som liker fantasy, er dette ei bok for deg. Den inneholder det vanlige konseptet der det gode kjemper mot det onde, men allikevel blir denne boka aldri kjedelig. Den er godt skrevet, fylt med mye spenning og den er usannsynlig god til en debutroman å være. Når du først får denne boka i hendene, er det umulig å legge den fra deg. Denne må du bare ha i bokhylla.

Oppgave 22

Skriv en bokanmeldelse av ei bok du har lest. Skriv på eget ark og gi det til læreren.

Flett inn personbeskrivelse

Målet med personbeskrivelsen er å gi leseren et godt bilde av personen (-e). Det betyr at du skriver om hvordan personen ser ut, hvilke klær personen har på seg og gjennom handling viser hvordan personen oppfører seg.

Eksempel fra *Månefeen* av Kjersti Scheen

Hun løfter hendene og legger dem i kors over brystet, så ser hun nedover seg sjøl der hun står i sokker og den vesle hvite trusa, og munnen blir smal og bestemt.

Hun er sin egen nå. Ingen rår med henne. Ikke i virkeligheten. Hun gjør som hun vil. De veit det bare ikke. Ikke på ordentlig. Og nå skal hun ut og løpe.

Det er viktig å holde seg i form. Det sier til og med pappa. Den tunge ytterdøra klikker så vidt igjen bak henne idet hun forter seg ut.

Treningsdrakta er mørkeblå, utenpå har hun en genser, på beina tjukke sokker og joggesko. To og en halv kilometer inn til Korsegårdene, to og en halv kilometer tilbake.

Det blir ei halv mil. Så løper hun ut i det tette, fuktige mørket.

Tekstutdrag 1

Rektor Torstensson var et godtroende menneske. Han trodde at folk snakket sant og han hadde medfølelse med de svake i samfunnet. Rektor Torstensson tok hånda til Tage og fortsatte talen. Mange lo. Under resten av rektor Torstensson tale, som varte i to timer og 48 minutter, satt Tage og holdt rektor i hånda. Tommelen på den andre hånda hadde Tage i munnen som han var et barn.

(Utdrag fra *Emanuel* av Søren Olsson & Anders Jacobsson)

Tekstutdrag 2

Det verste er damene med gåstol. De er de mest hensynsløse. Når snora detter på bakken, skjener de inn i deg og smeller til beinet ditt med rullatorfandenskapet sånn at det er like før du ramler over ende, men du veit at du må holde deg på beina, ellers blir du løpt over ende av alle dem som er bak og som ikke bryr seg om at du ligger der og gnir skinnleggen og skriker. Det er det samme for dem. Du er bare en fartsdump.

(Utdrag fra *Fordi det er sånn* av Hans Petter Laberg)

Tekstutdrag 3

Først skjønte jeg ikke at det kunne være mora hans, hun så ut som om hun var tjue år gammel, men da hun kom nærmere så jeg at hun var litt eldre. Men likevel … Hun hadde på seg ei stor T-skjorte med et løst hengende belte, og det så ut til å være alt. Beina var helt nakne og hun var barbeint. Hun kysset Rolf på panna og han sa Æsj, og hun sa Hvem-er-dette-da og han sa Ståle og hun sa Hei Ståle og et øyeblikk trodde jeg hun skulle kysse meg også, men gjorde det ikke selv om hun var bare noen centimeter fra meg.

(Utdrag fra *Rask* av Sverre Knudsen)

Oppgave 23

Hva slags personer beskrives i tekstutdragene over?
Velg: morsom, rektor, skrøpelige, gutt, overrasket, dame

I tekst 1 beskrives en _____ elev.

I tekst 2 beskrives _____ damer.

I tekst 3 beskrives en _____ gutt.

I tekst 1 beskrives en godtroende _____.

I tekst 2 beskrives en ung _____.

I tekst 3 beskrives ei flott _____.

Jobb med avslutningen

I artikkel er det vanlig å avslutte med å skrive en oppsummering samtidig som du trekker noen tråder framover.

I kåseri, essay og leserinnlegg kan det være lurt å komme med en personlig appell i avslutningen.

I fortelling eller novelle er slutten mer opp til deg. Du kan følge leseren rolig ut, eller du kan slutte brått og la leseren selv tenke seg hva som skjer (en åpen slutt).

Les teksten under

Sola går ned og fullmånens klare stråler dukker opp. Alle barna som er ute og leker, blir hentet inn av beskyttende mødre som frister med en varm kopp kakao og et ostesmørbrød. Fuglene drar til trærne sine og alt blir stille. Nils hater kvelden.

Han kjenner at det er rett før han blir dradd inn i drømmeverden, men er fremdeles på det stadiet der du er halvt bevisst og halvt ubevisst, han orker det ikke. Reiser seg opp og går ut til medisinskapet, ser opp på pakken hennes med sovepiller. Tar den ned. En, en til og så en hel munnfull …

(Avslutningen på *Nattsvømmeren* av August Vincent Stray – 13 år)

Oppgave 24

a) Har teksten en åpen slutt?

JA	NEI

b) Hvordan tror du denne teksten begynte? Skriv innledningen på eget ark og gi det til læreren.

Les tekstutdragene

Tekstutdrag 1

Skal vi sitte sammen på bussen hjem? spør jeg. Kjenner alt. Vinden, diesellukta, grusen under skoene, buksestoffet mot beina, genseren som krøller seg under armene, håret på hodet. Kjenner at ting beveger seg urundt og rundt inne i meg og er glad jeg spurte. Nå ville jeg ikke klart det om igjen. Nå virker jeg ikke lenger. Nå venter jeg bare på svaret.

Hun snur seg mot meg.
Og smiler.

(Fra *Opp som en løve* av Sverre Henmo)

Tekstutdrag 2

Men denne gangen åpner han porten og går oppover trappene til det store huset. Ringeklokka er av messing. Han hører lyden, fjernt, i en annen del av huset. Skritt. Et ansikt i døra. Ei fremmed dame. Utenlandsk. Hun rister på hodet. Snakker gebrokkent. I Sveits, sier hun. Skole. Langt borte. Lenge.

Han rekker maska til den fremmede dama. Ber henne hilse og takke for lånet. Han er ikke så sikker på at hun forstår hva han sier. Så går han nedover veien. Nedover mot byen. Han snur seg ikke.

(Fra *Vanessa* av Arne Berggren)

Tekstutdrag 3

Jeg løp langs ei mørk og farlig elv mens jeg prøvde å få tak i ei pike i grønn T-skjorte som ble bortført av en gorilla da det begynte å regne.

Men det var bare en drøm for jeg lå i et badekar og noen hadde skrudd på dusjen. Det sto flere veldig stygge folk rundt badekaret og alle sammen lo. Et forferdelig bråk herja rundt inne i en dundrende hodepine; latter og hoing og en forferdelig støy fra det kalde vannet som holdt på å drukne meg. Nærmest krana sto Per Willy.

(Fra *Rask* av Sverre Knudsen)

Tekstutdrag 4

Han bare tviholdt i henne som om han ikke ville miste henne for noe i verden.

Hun prøvde å åpne øya. Tanken på å stirre opp i øya hans. Som å stirre opp i en lys sommernatt, med det første glødende St. Hansbålet langt der inne. Men øyevippene hennes var limt sammen.

– JustIn? hviska hun.

– Hvor har du vært? spurte han bare.

Stella prøvde en siste gang.

– Hun åpner øya!

(Fra *Stjernetrekker* av Harald Rosenløw Eeg)

Tekstutdrag 5

Og hvem begynte egentlig? Fins det en begynnelse? Eller en slutt?

Når jeg tenker tilbake på denne høsten på skolen, seg jeg hendelsene tydelig som i en film. Som om det var selvsagt at det ene måtte føre til det andre. At da jeg såret Fanny med å si dette om Sabina, så ville hun hevne seg på meg, og så ville jeg prøve å forsvare meg, og så hun, og så jeg, til Karin ble den som kom til å stå i veien.

(Fra *Lek på ramme alvor* av Annika Thor)

Tekstutdrag 6

En to tre. Med det fjerde skal det skje. Med det femte gjelder det. Med det sjette smeller det.

Men det smalt aldri. I hvert fall ikke for Emanuel.

– Hei!

Det var ikke noe farlig vogntog. Det var Per som kom kjørende i 25 kilometer i timen med handikapmopeden sin.

Da han så Emanuel midt i veien, gjorde ha en enkel manøver for å unngå å kjøre over tærne hans. Per ville ikke medvirke til unødig smerte hos en god venn.

(Fra *Emanuel* av Olsson og Jacobsson)

Oppgave 25

Hva slags avslutning har de seks tekstutdragene?

	Rolig	Åpen
Tekst én		
Tekst to		
Tekst tre		
Tekst fire		
Tekst fem		
Tekst seks		

Oppgave 26

Kryss av for om påstanden er riktig/feil.

	Riktig	Galt
Dialog bruker vi for å gi teksten mer liv		
Dialog skriver vi uten å markere den		
Høydepunktet presenterer vi med en gang		
Å skildre er å gi teksten liv		
Vi bruker alle sanser når vi skildrer		

Oppgave 27

Kryss av for om påstanden er riktig/feil.

	Riktig	Galt
Leseren kan ikke tenke selv		
Det er viktig å fjerne unødvendige ord		
For å kunne skrive godt, må vi lese mye og skrive mye		
Tittelen skal lokke leseren inn i teksten		
Tegnsetting og rettskriving er ikke viktig		
Det er viktig å jobbe med avslutningen		

Les begynnelsene

Begynnelse 1
Hun var sulten, men faren hadde tømt kjøleskapet før han dro til Syden, bortsett fra et lite lager med cola som han alltid hadde stående til henne. Siden hun ikke hadde melk, laget hun en tallerken cornflakes med sukker og kaldt vann. Det smakte forferdelig. Hun kunne ikke huske at hun hadde spist noe så vondt før, så hun tømte det i søppelet.

(Fra *Vil du ha meg* av Per Knutsen)

Begynnelse 2
Kurvstolen får henne til å tenke på en annen stol, et annet sted. En veranda. En sommer. Akkurat den sommeren da mamma reiste på ferie alene med tante Karin, og Kikki gikk på ballettkurs i England.
Selv hadde hun vært hjemme. Med pappa og Kristian. Trodde det kom til å bli kjedelig. Den sommeren ble slutten på noe, og begynnelsen på noe helt annet.

(Fra *Verden, liksom* av Kari Sverdrup)

Begynnelse 3
Har du noen gang hørt et menneske si: Hva skal jeg stjele i dag?
Eller har du hørt noen som sier forundret til seg selv: I dag har jeg sannelig ikke stjålet noen ting?
Eller en eller annen som sier: Det er moro å stjele?

(Fra *Vanskeleg snakk - om steling* av Einar Økland. Teksten er omarbeidet til bokmål av oss.)

Begynnelse 4
Christian T har ingen venner, og ønsker det heller ikke. For Christian T har aldri lært om vennskap og lojalitet, føler ikke smerte eller sorg, og han frykter ingen. Christian T er en Hevner, en nådeløs, effektiv jævel, og ansikt til ansikt med ham har du ikke annet håp enn at det ikke er deg han er ute etter. Det er der jeg har flaks. Christian T er nemlig alltid på mitt parti. Christian T er meg.

(Fra *Rødglødende* av Lise Blomquist)

Begynnelse 5
Det var noen der ute. En eller annen sto der ute i den høstvåte hagen og stirret opp på meg. Skulle jeg slå av lyset? Skulle jeg løpe ut av rommet mitt? Rope på hjelp?

Huden nuppet seg under morgenkåpa. Jeg dro den tettere om meg, og kjente meg litt modigere. Var det bare de andre i klassen? Hadde de snudd på veien hjem og kommet tilbake for å skremme?

(Fra *Nettopp Jensen og de røde djevlene* av Kjersti Wold)

Begynnelse 6
Tung, våt snø. Snø som presser greinene på sørgepilene ned til bakken og gjør dem enda sørgeligere. Snø som kleber seg til steinene rundt dem og skjuler navnene.

Bleke ansikt stirrer i det gapende hullet foran dem. Mot den hvite bakgrunnen blir de mørke skikkelsene enda mørkere. Haugen med blomster og kranser holder på å drukne i sørpesjøen. Sløyfer med hjelpeløse ord blafrer i vinden.

(Fra *Alle for en* av Ole-Mikal Nilsen)

Oppgave 28

Vi har valgt ut seks begynnelser (anslag). Velg en av dem og skriv videre på fortellingen. Husk at den beste teksten blir til gjennom flere skriverunder.

1 Når du har ferdig førsteutkastet, sender du det til lærer.
2 Du får teksten tilbake, retter den og sender den på nytt.
3 Gjenta punkt to om nødvendig.

Råd og tips

Når du nå skal skrive selv, må du huske å
- lage en disposisjon/et tankekart
- bruke riktig synsvinkel
- kladde først og snakke med lærer
- få respons underveis (diskutere med medelever)
- leve deg inn i teksten
- jobbe med personbeskrivelsen
- skildre tydelig
- lage en god avslutning
- jobbe med tittelen
- lese korrektur og rette feil

Fortelling

Konsentrer deg om få saker

I en fortelling skal du presentere én sak eller én person eller én hendelse og skrive rundt denne.

Hvis du presenterer flere ting, virker det forvirrende.

Les tekstene

Tekst 1
Bølgene slår mot fjellveggen. Frank smiler. Deilig vær. Måkehyl, vaniljeis, piknik på fjellet og heile pakka. Cecilie er en engel. Min engel, tenker han fornøyd og glad. Hun med de lange, lyse lokkene som hviler på skuldrene. Håret glinser som snøkrystaller en vakker vinterdag. Hun bøyer seg og gir Frank et kyss på munnen. Det smaker søtt. Frank er stolt. Lett. Sommerfugl.

Cecilie går mot kanten av fjellet. Ser ned mot havet. Bølger som slår. Hvitt skum. "Det er i hvert fall ti meter ned," sier Cecilie med vinden i ryggen. Håret blafrer. Frank nikker. "Vær forsiktig!" roper han mot henne. Cecilie erter ham. Strekker ut den ene foten mens hun lager grimaser. "Hjelp meg! he, he, he," erter hun. Frank smiler. Et nervøst smil.

(Utdrag fra *Engelen min* av Kristina Juliussen, 8c)

Tekst 2

Det var yndlingsgenseren hennes, og den hadde ei heilt spesiell lukt. En gang spurte jeg henne hvorfor den luktet så merkelig. Hun forklarte at hun hadde mistet ei flaske parfyme på den. Lukta gikk ikke bort i vask, så hun fortsatte å bruke den som den var. Da mamma døde, fikk jeg genseren. Jeg blir trist av å se den.

"Kristin. Hva tenker du på?" Jeg skvatt.
"Jeg tenker på mamma. Savner du henne også?"
"Ja, så klart jeg gjør, men vil du ikke være med ut og kjøre?" spurte han? "
"Jo visst, men du må være forsiktig, det er glatt ute. Det er jo første dagen du har lov til å kjøre offisielt," sa jeg.
"Jeg kjører alltid forsiktig," sa han og blunket.
Han gjorde det, den gangen …

(Utdrag fra *Fredag den 13!* av Ingrid Nordgård Vik, 8c)

Tekst 3

Kjære mor og far. Jeg er lei for det. Orker ikke mer av mobbinga på skolen og i fritida. Alt ser mørkt ut. Jeg har ingen framtid. Jeg er nødt til å gjøre noe med det. De kan ikke holde på med det – det vil bli flere – og det går ikke lenger. De må en gang for alle skjønne at nå er det nok. Føle ansvar for det de har gjort mot meg og andre. SORRY! mamma og pappa. Når dere leser dette brevet, er jeg reist. Ha det. Kos og klem. Tommy.

Han ble sittende lenge ved pulten og tenke. Bestemte seg for å skyve det hele til neste dag.

Han var førstemann på skolen. Traff en kamerat. Så mobberne komme halsende mot ham idet det ringte. Han ventet på dem. På vei inn skoledøra hvisket han til dem: "I morra vil dere angre!"

(Utdrag fra *Den mørke evigheten* av Line Løvdal, 8c)

Tekst 4

Det var siste time og vi hadde gym. Ole og jeg går i samme klasse. Hvis vi spilte kanonball, var vi alltid på samme lag. "Kong Kjell og jeg kan være på lag!" sa Ole alltid, bare for å mobbe meg. Han sa det i dag også. Men denne gangen klikket det for meg. Jeg marsjerte mot ham og sa: "Ole går med kjole," gav ham et spydig fnys og slo ham i trynet. Mens han lå på bakken, sparket, sparket og sparket jeg, og før han fikk reist seg, snudde jeg og løp. Jeg løp ut av gymsalen og inn i skogen ved siden av. Jeg ville vekk, vekk fra skolen, vekk fra alt sammen. Jeg var vel egentlig ikke redd, jeg var bare lei, lei av alt.

(Utdrag fra *Jeg løp som ville helvete* av Martha Berberg, 8c)

Tekst 5

De spiste pizza og godteri til det tøyt ut av ørene. Praten gikk lett, og de hadde det koselig. Musikken var høy. Mamma kan sikkert høre den der hun er, tenkte Camilla. Malin slo av musikken og sa:
– Vi må se deg i buksa vi kjøpte. Prøv den nå!
Det var dette Camilla hadde gruet seg til hele kvelden. Kle av seg foran de slanke vennene sine. Flesket som ville tyte ut. Flaut! Camilla ristet på hodet og mimet et tydelig nei med munnen full av pizza.

De maste, og til slutt ga hun seg. Tok av seg buksa og kjente venninnenes blikk over hele seg. Ekkelt. Hun så blikkene deres som sa: Se så tykk hun er. Hun må slanke seg! Camilla rev seg løs fra tankeflukten og presset seg inn i den nye buksa. Perfekt. Hun var tydelig stolt.

(Utdrag fra *Jenta i speilet* av Synnøve Hanssen, 8c)

Oppgave 29

Hvem er hovedpersonen i tekstutdragene?
Velg: Frank, Tommy, Krstin, Kjell, Camilla

Tekst 1 forteller om _____

Tekst 2 forteller om _____

Tekst 3 forteller om _____

Tekst 4 forteller om _____

Tekst 5 forteller om _____

Å fortelle er å velge bort

Å fortelle handler om at du velger ut hva du vil fortelle om. Eller sagt på en annen måte. Å fortelle handler om at du velger bort det som ikke er viktig.

Oppgave 30

I eksempelet fortelles det om tre ting – hvilke?

Det er tidlig en vårkveld. Jeg jogger gjennom skogen med bjørketrær. Knoppene lyser i grønt og venter på å sprette og gi liv til det kalde landskapet. Det er som naturen vil si meg at jeg er heldig. At jeg har alle muligheter foran meg. I går var det helt stille i klasserommet. Alle leste, bortsett fra Jon. Mens jeg løper, tenker jeg på Inger. Samtidig kjenner jeg at den våte gjørma har funnet vei inn i skoene. Bildet av Inger sender alle de våte tankene tilbake i gjørma. Lett som ingen ting fortsetter jeg.

	Riktig	Galt
Han forteller om kinoturen		
Han forteller om joggeturen		
Han forteller om bussturen		
Han forteller om Inger		
Han forteller om en skoletime		
Han forteller om en dag på kino		

Etter at vi har skrevet teksten, må vi gå gjennom den og fjerne alt som kan tas bort uten at vi ødelegger fortellingen.

Oppgave 31

I teksten fortelles det om tre ting. Det er én for mye. Hvilke to linjer skal tas bort?

Det er som naturen vil si meg at jeg er heldig.	
At jeg har alle muligheter foran meg.	
I går var det helt stille i klasserommet.	
Alle leste, bortsett fra Jon.	
Mens jeg løper, tenker jeg på Inger.	
Samtidig kjenner jeg at den våte gjørma har funnet vei inn i skoene.	
Bildet av Inger sender alle de våte tankene tilbake i gjørma.	

Husk at du er herre over tida

Det er aldri gøy å lese fortellinger som ligger og drar seg eller som løper fort. Den beste fortellingen er den som gir leseren mange opplevelser slik at tida blir usynlig.

Tekst 1

Jeg tenker på Inger. Samtidig kjenner jeg at den våte gjørma har funnet vei inn i skoene. Bildet av Inger sender alle våte tanker tilbake i gjørma. Lett som ingen ting fortsetter jeg.

Idet jeg kommer ned stien mot Kolonihagen, ser jeg henne stå i krysset og snakke med Line. Hun vinker. Jeg vinker tilbake. Like før jeg skal runde hjørnet, roper hun etter meg. Jeg snur meg og skal til å si noe, men før det kommer en lyd på mine lepper, smeller det.

Tekst 2

Jeg tenker på Inger. Samtidig kjenner jeg at den våte gjørma har funnet vei inn i skoene. Bildet av Inger sender alle våte tanker tilbake i gjørma. Lett som ingen ting fortsetter jeg.

Først løper jeg rundt Krokvann, ned dalen mot Kjølling og over åsen mot Landeskogen og ned til Langevann. Vannet er blått og uten en krusning. Bjørketrærne speiler seg i det krystallblå vannet. Det minner meg om Ingers øyne. Blå med et glimt av vår. Etter Langevann løper jeg over Hollingåsen og ned mot Kolonihagen. Idet jeg kommer ned stien som krysser Kolonihagen, ser jeg henne.

Tekst 3

Jeg tenker på Inger. Samtidig kjenner jeg at den våte gjørma har funnet vei inn i skoene. Bildet av Inger sender alle våte tanker tilbake i gjørma. Lett som ingen ting fortsetter jeg.

Ved Kolonihagen ser jeg henne. Like før jeg skal runde hjørnet, roper hun etter meg. Jeg snur meg, men da smeller det. Jeg våkner opp på sykehuset. Ved senga sitter Inger. Tre uker seinere er jeg tilbake på skolen. Vi går på kino. I dag er vi gift.

Oppgave 32

Hvordan behandler de tre tekstutdragene tida?

	Riktig	Galt
Tekst én gjør tida nesten usynlig		
Tekst to lar tida ligge og dra seg		
Tekst tre gjør tida nesten usynlig		
Tekst tre lar tida løpe fort		

Hvem forteller?

I en fortelling er det normalt med to ulike fortellermåter

1. person (jeg-fortelling)
Den dagen kom jeg for sent. Alle så på meg da jeg kom inn ...

3. person (en annen forteller)
Den dagen kom Per for sent. Alle så på ham da han kom inn ...

Tekst 1
Den dagen kom Ole for seint. Han hatet å komme for seint. Det å banke på og vente til læreren ropte "Kom inn!" Døra som åpnet seg og tjuefire ansikt som så mot ham og flirte og slang ut kommentarer som; "Å, ja, forsovet seg ... igjen?" "Glemte mamma å vekke deg?" "Seint oppe, eller?"

Tekst 2
Den dagen kom jeg for seint. Jeg hater å komme for seint. Det å banke på og vente til læreren roper: "Kom inn!" Døra som åpner seg og tjuefire ansikt som ser mot meg og flirer og slenger ut kommentarer som: "Å, ja, forsovet seg ... igjen?" "Glemte mamma å vekke deg?" "Seint oppe, eller?"

Tekst 3
Den dagen kom han for seint. Ole hatet å komme for seint. Det å banke på og vente til læreren ropte "Kom inn!" Døra som åpnet seg og tjuefire ansikt som så mot ham og flirte og slengte ut kommentarer som: "Å, ja, forsovet seg ... igjen?" "Glemte mamma å vekke deg?" "Seint oppe, eller?"

Oppgave 33

Hva slags forteller er det i tekstene?

	Jeg	En annen
Tekst nummer én		
Tekst nummer to		
Tekst nummer tre		

Lytt til din egen fortellerstemme

Du mener kanskje at du ikke har en fortellerstemme. Det er feil. Kanskje er problemet at du aldri har skrevet om noe du interesserer deg for, eller vet mye om.

For at du skal kunne fortelle godt, må du skrive om noe du kjenner til. Da er det lettere for deg å leve deg inn i teksten, og det blir gøy å lese det du skriver.

Oppgave 34

Nå er det din tur til å bruke det du har lært i din egen fortelling.

Stikkord

- Da jeg rappa mopeden til broren min
- Det blå rommet
- Sommerfuglen
- Joggeturen
- Min hemmelige drøm
- Fotballkampen
- Min beste idrettsopplevelse
- Lærervikaren
- Den mystiske sms-en
- Den beste boka jeg har lest
- Min beste tegneserieopplevelse
- Jeg løp som en galning
- Min musikkopplevelse
- Da jeg fikk min første mp3-spiller
- Det beste jeg vet

Lag et idékart (eller disposisjon).
Bruk idékartet (disposisjonen) og snakk med lærer og bli enige om hva du skal velge bort eller hva du skal legge til.

Etterpå skal du skrive ned stikkordene til en fortelling.

Bruk stikkordene og kladd fortellingen din.

Les korrektur. Endre det som må endres. Før inn og lever.

Legg vekt på presentasjonen

Du skriver til en leser og må vise respekt for ham/henne. Husk at du skal overbevise leseren om at det er viktig det du forteller.

Du skal ha tro på det du forteller (mens du forteller det).

Utdrag 1
Hvorfor ville mora plutselig at hun og storesøstera skulle være sammen på fritida hvorfor var det først nå at hun ville at de skulle treffes det var lenge siden søstera hadde flyttet hjemmefra alt dette tenkte silje på mens mora pratet i telefonen pønsket hun på noe hadde det noe å gjøre med at det var bursdagen hennes.

Utdrag 2
Hvoffor ville mora plutslig at storesøstera og hun skulle være sammen på fritida Pønsket ho på noe Hvorfor var det først nå at hun ville at de skulle treffes Det var lenge siden søstra hadde flyttet hjemefra Hadde det noe å gjøre med at det var busdagen hennes Alt dette tenkte Silje på mens mora pratet i telfonen.

Utdrag 3
Hvorfor ville mora plutselig at hun og storesøstera skulle være sammen på fritida? Pønsket hun på noe? Hvorfor var det først nå at hun ville at de skulle treffes? Det var lenge siden søstera hadde flyttet hjemmefra. Hadde det noe å gjøre med at det var bursdagen hennes? Alt dette tenkte Silje på mens mora pratet i telefonen.

Oppgave 35

Les de tre utdragene og kryss av for riktig svar.

	Riktig	Galt
Utdrag én respekterer leseren		
Utdrag én respekterer ikke leseren		
Utdrag to respekterer leseren		
Utdrag to respekterer ikke leseren		
Utdrag tre behandler leseren med respekt		

Begynnelsen og slutten er viktig

En god begynnelse kan være avgjørende for å bli lest, og en velrettet avslutning kan være avgjørende for om du blir lest om igjen. Med begynnelsen hekter du leseren, og med avslutningen vinker du farvel.

Tekstutdrag 1

Det står en gutt utenfor et hus som ligger nesten alene oppi åsen over byen. Huset er så stort. Gutten står i porten. Vet ikke helt om han tør gå inn for å ringe på. Han har noe i hånda. Han knytter fingrene rundt det. Ei maske av elfenbein. Han har stått der før. Flere ganger. Men denne ganen åpner han porten og går oppover trappene til det store huset. Ringeklokka er av messing. Han hører lyden, fjernt, i en annen del av huset. Skritt. Et ansikt i døra. Ei fremmed dame. Utenlandsk. Hun rister på hodet. Snakker gebrokkent. I Sveits, sier hun. Skole. Langt borte. Lenge.

Han rekker maska til den fremmede dama. Ber henne hilse og takke for lånet. Han er ikke så sikker på om hun forstår hva han sier. Så går han nedover veien. Nedover mot byen. Han snur seg ikke.

(Avslutningen på boka *Vanessa* av Arne Berggren)

Tekstutdrag 2

Nå skal hun ta den oppvasken hun har samlet opp, og så skal hun lage te og sette seg ned og lese alle notatene på skriveblokka.

Kurvstolen knirker hver gang hun rører på seg. Får henne til å tenke på en annen stol, et annet sted. En veranda. En sommer.

Akkurat den sommeren da mamma reiste på ferie alene med tante Karin, og Kiki gikk på ballettkurs i England.

Selv hadde hun vært hjemme. Med pappa og Kristian. Hadde trodd det kom til å bli kjedelig.

Men den sommeren ble slutten på noe,
og begynnelsen på noe helt annet.

(Anslaget fra *Verden, liksom* av Kari Sverdrup)

Tekstutdrag 3

Hun kjente kulda i rommet.

Kjente handa som tegna krysset i armen hennes. Igjen og igjen. Hun visste at han kunne se hvem hun var, men han gikk ikke. Han bare tviholdt i henne som om han ikke ville miste henne for noe i verden.

Hun prøvde å åpne øya. Tanken på å stirre opp i øya hans. Som å stirre opp i en lys sommernatt, med det første glødende St. Hansbålet langt der inne. Men øyevippene hennes var limt sammen.

– Justin? hviska hun.

– Hvor har du vært? spurte han bare.

Stella prøvde en siste gang.

– Hun åpner øya!

(Avslutningen på boka *Stjernetrekker* av Harald Rosenløw Eeg)

Tekstutdrag 4

Messeinspektøren nærmet seg raskt bordet, men ble stanset av John. Guttene ved nabobordet strakte hals og hadde halvveis reist seg for å se bedre. Peter merket ikke noe av dette. Han tygget rolig, og fulgte med mens den store gutten tømte salt over middagen hans. Peter så ned på tallerkenen, og mens han beveget kniv og gaffel med pertentlig nøyaktighet, skar han en bit av kjøttpuddingen. Øynene til den svære gutten fulgte vaktsomt hver minste bevegelse, fulgte gaffelen med sin sirlige last av kjøttpudding og salt på vei fra tallerkenen til Peters munn. Peter stirret gutten rett i øynene en kort stund, så festet han blikket omhyggelig på kjøttbiten, fullt klar over at den eldre gutten også hadde blikket på den.

(Anslaget fra *Drømmetaleren* av Anne Cameron)

Oppgave 36

Les de fire tekstutdragene og kryss av for riktig svar.

	Riktig	Galt
Tekst én handler om slåssing		
Tekst to går tilbake i tid		
Tekst én handler om forelskelse		
Tekst fire legger opp til en konflikt		
Tekst tre ender godt		

Noen velger å begynne med slutten, andre starter fra begynnelsen. Uansett er en god begynnelse viktig for å være sikker på å bli lest.

Begynnelse 1
"Eg ser at du e trøtt, men eg kan ikkje gå alle skrittå for deg. Du må gå dei sjøl, men eg vil gå de med deg. Eg vil gå de med deg"…

Musikken strømmer ut i rommet. Eline mimer ordene med munnen. Jeg ser på henne og begynner sakte, men sikkert å forstå …

(Utdrag fra tekst skrevet av elev i 8.klasse)

Begynnelse 2
Det er torsdag. Jeg ser ei rekke med halvnakne bjørketrær. Brungule blad. Steingjerde. Mørke, gapende hull. Mose. Jeg hutrer, trekker glidelåsen helt opp i halsen. Kjenner hvordan den våte gjørma har funnet vei inn i skoene. Visne blomster som nesten går i oppløsning. Mette som ligger der ensom. Tenker hun på …

(Utdrag fra tekst skrevet av elev i 8.klasse)

Begynnelse 3
Det er torsdag. Jeg ser en rekke med halvnakne bjørketrær. Brungule blad. Steingjerde. Mørkt, gapende hull. Mose. Jeg hutrer, trekker glidelåsen helt opp i halsen. Kjenner åssen den våte gjørma har funnet vei inn i skoene. Våte blomster som nesten går i oppløsning. Malin som ligger der ensom. Tenker hun på meg?

Hva tenkte jeg på, for et forferdelig menneske jeg er. Klumpen vokser, magen gir fra seg lyder, tårene begynner å renne nedover kinnet, inn i munnvika. Det smaker salt.

(Utdrag fra tekst skrevet av elev i 8.klasse)

Avslutning A
Da jeg kom hjem, luktet det brent, Løp ut på kjøkkenet og så middagen stå på komfyren med platene på fullt. Ingen var hjemme. Telefonen ringte. Det var pappa. "Heidi, vi er på sykehuset. Malin er hardt skadd!" ropte han andpusten inn i røret. "Hva er skjedd?" spurte jeg uten å ville vite svaret. "Hun fikk et kraftig slag i tinningen. Tilstanden er svært kritisk. Vent litt kjære deg." Jeg kunne høre pappa snakke med en lege. Han hevet stemmen. Skritt som forsvant. Stillhet..

(Utdrag fra tekst skrevet av elev i 8.klasse)

Avslutning B
"Eg ser at du e redd, men eg kan ikkje gå i døden for deg. Du må smaka han sjøl, men eg gjer død til liv for deg. Eg har gjort død til liv for deg"…

Jeg ser på henne og smiler, jenta som har gitt meg livsgnisten tilbake.

(Utdrag fra tekst skrevet av elev i 8.klasse)

Avslutning C
… meg? Ser over mot mamma. Og Truls. Hun holder ham forsiktig rundt skuldrene. Som et lite barn. Gråter høyt. Kjenner hvordan lyden gjør vondt. Frysninger. Hutrer. Ser Mette sakte forsvinne ned i hullet. Seks fot. Ensom nå også, tenker jeg…

(Utdrag fra tekst skrevet av elev i 8.klasse)

Oppgave 37

På siden foran er det tre begynnelser og på denne siden er det tre avslutninger. Les dem og finn ut hvilken begynnelse som hører til hvilken slutt.

Velg: A, B, C

Begynnelse 1 hører til avslutning _____

Begynnelse 2 hører til avslutning _____

Begynnelse 3 hører til avslutning _____

Det er ingen grunn til å presentere høydepunktet med en gang

Om leseren liker seg, vil han like seg enda mer om du holder ham i spenning så lenge som mulig. Om du vet hvor du vil med fortellingen, trenger du ikke skynde deg.

Tekst 1
Det var en søndag. Himmelen var lyseblå. Ingen skyer. Sola varmet. Jeg satt på en benk utenfor Voie kirke. Der satt jeg og ventet på en person ingen visste med sikkerhet om finnes. Om det er mann eller dame, eller litt av hvert. Om Gud elsker øl og damer, eller strikking og sminke, vet ingen. Derfor satt jeg der. Jeg ville vite.

Tekst 2
Det synet som jeg så, var helt ubeskrivelig. Der hang han, hjelpeløs. Hadde hengt seg ved hjelp av en sølvtråd. Det var den han hadde holdt i hånda. Hvorfor tok jeg den ikke fra ham da jeg hadde sjansen? Blod renner fra halsen og lager en dam på gulvet. Halsen min blir til en knute, hjertet hogges i stykker. Ble han det han ville? En skygge av seg selv.

Tekst 3
For et øyeblikk var tankene mine rettet bare mot ham. Stua var grå og trist. Et salongbord og et nedslitt biljardbord i enden av rommet. Det var bare TV-en og sofaen som skilte seg ut. De så moderne og nye ut.

Der satt han i sofaen og stirret tomt mot TV-en. Det var noe spesielt med ham, men jeg kunne ikke skjønne hva. Det var flere folk i rommet, men han brydde seg bare om seg selv.

Tekst 4
Han snur seg, sola glimter i øynene som om det stod gnister ut av dem. "Kjære deg," svarer han med en mild, overbærende og litt oppgitt tone. "Dere har fått Jorda av meg, dere må passe på den og alle som bor der. Dere må kvitte dere med terroristene, de ufattelig rike, alle Bushene og Blairene og Saddamene. Dere vanlige må ta makta. Fordel maten, vannet og rikdommen mellom alle folkeslag. Det er det som er deres ansvar. Ikke mitt. Iallfall ikke enda," sier Gud og hopper inn i bilen. Han kommer altså igjen, tenker jeg idet bilen forsvinner i horisonten og jeg kjenner eksosen rive i nesa.

Oppgave 38

På side foran er det fire tekstutdrag. Hvis alle utdragene er begynnelser, hvilket av dem gir leseren høydepunktet for tidlig?

	Riktig	Galt
Tekst én har høydepunktet for tidlig		
Tekst to har høydepunktet for tidlig		
Tekst tre har høydepunktet for tidlig		
Tekst fire har høydepunktet for tidlig		

Vær din egen sensor

Hos noen av oss har sensoren gjort arbeidet før vi skriver. Hos de fleste andre står det likevel mye igjen å gjøre etter det første utkastet.

Vær ikke redd for å skrive om igjen – og vær ikke redd for å legge fortellingen bort en tid før du slipper til sensoren i deg.

Snakk med andre – del teksten, få respons og gi respons – fagfolk lærer av fagfolk.

Oppgave 39

Eleven har bedt deg om å være sensor. Hun mener at noen ord bør fjernes, men er litt usikker. Hvilke ord kan tas bort uten at betydningen endres (åtte ord totalt).

Sola skinte og fuglene sang en munter sang som bokfinken. Camilla var glad. Hun hadde bursdag i dag. Ble tenåring. 13 år. Alle sier at vi forandrer oss når vi blir tenåring, men da Camilla så seg selv i speilet, så hun ingen forandring.

Hun hadde fortsatt tykt hår som var umulig å gre. Kinnene var røde som epler og pærer og like runde. Hun hadde på seg den nye genseren og følte at hun så ut som ei ”bolle”. Mamma insisterte på at hun skulle ha den på kroppen.

Hun stønna og rakte tunge til jenta i speilet.

Skriv ordene her

Gi leseren tydelige bilder

I en fortelling er det viktig å gi leseren gode bilder. Vi kan si at vi må bruke farger for å male et tydelig bilde. Det kaller vi å skildre.

I skildring bruker vi alle sanser. Sansene våre er synet, følelsen, hørselen, lukten og smaken.

Les teksten

Utsikten over dalen i Viñales er disig og sola venter fremdeles på å stå opp. Jeg skimter så vidt fjellene bak dalen. De grønne palmene og åkrene er tåkete. De små skurene til bønder og tobakkdyrkere som jeg vanligvis spotter, kan jeg nesten ikke se. Jeg begynner å lure om det er en utrolig tåkete morgen eller om jeg må begynne å legge meg tidligere. Klokka på veggen på hotellet Los Jazmines, hvor jeg jobber, indikerer at den gamle håndklokka mi, uten reim med uleselig skrift og tall, viser feil. Klokka er 06.33 og jeg begynner ikke på jobb før 07.30! Jeg går på den steinlagte veien inn til hotellet og sjekker inn.

Bassenget er enda ikke rensa og insekter og trær og små plastbegre flyter rundt i det. Jeg tar turen forbi bassenget og gjennom de grønne plantene som vokser ved stikanten og ned til hotellets lille "kjøpesenter". Det har én vanlig butikk og én tobakkbutikk. Jeg ser på utsikten en stund før jeg låser opp døra til tobakkbutikken. Solas oransje stråler fyller skyene, men har enda ikke truffet bakken. Skyene får denne kule fargen, litt rosa og på den andre siden, heilt hvit.

Oppgave 40

a) Gir teksten deg tydelige bilder?

Ja	Nei

b) Hva er det tekstene handler om?

_____

c) På hvilken måte klarer fortelleren å gi teksten liv?

_____

Gi leseren tydelige bilder

I skildring bruker vi alle sanser. Sansene våre er synet, følelsen, hørselen, lukten og smaken.

Oppgave 41

Hvilke sanser er benyttet ved de feite orden i teksten?

Himmelen er fylt med **sorte ulldotter**, tett i tett dekker de det uendelige. For noen minutter siden øste regnet ned som **en foss i fritt fall**. Det er oppholds nå. **Høstlukta** blander seg med søppel som ikke har fått plass i søppeldunken på venstre side av meg. Bananskall. Brusflasker. Matrester. Menneskene lukker paraplyene og smiler igjen. Jeg sitter med en smak av gammel **tyggegummi** i munnen.

Syn _____

Hørsel _____

Lukt _____

Smak _____

Oppgave 42

Situasjonene under er kjedelige. Du skal skrive dem om ved å skildre dem tydeligere slik at du gir leseren en bedre opplevelse. (Mal et tydelig bilde).

Diskuter løsningene dine med en medelev
og gi til slutt forslagene til lærer.

1 Båten ble knust til vedkubber.

2 Begge to løp nedover trappa, satte seg ved et bord og kikket seg rundt.

3 Marianne var utrolig spent. De kjørte i ti minutter før de var framme. Han tok jakka hennes før han tok sin egen. Tok henne med inn i stua og satte på stereoen.

Oppgave 43

Hvilke av påstandene under er riktige eller feil?

	Riktig	Galt
Velg bort det som ikke er viktig		
Tittelen skal lokke leseren inn i teksten		
Tegnsetting og rettskrivinger ikke viktig		
Leseren kan tenke selv		
Det er viktig å samarbeide		
Du trenger ikke fjerne unødvendige ord		
Det er viktig å skrive om		

Oppgave 44

Vis hva du har lært.

Nå er det på tide at du forteller noe. Du skal velge én av titlene under.

- Plommeslang
- Brannen
- Butikktyven
- Svømmeturen
- Kampen
- Drømmeprinsen
- Turen

- Hvilke av titlene vet du noe om?
- Velg slik at du kan leve deg inn i teksten.
- Etter at du har valgt, forteller du det til lærer.
- Sammen lager dere et idékart.

Bruk idékartet (disposisjonen) og snakk med lærer og bli enige om hva du skal velge bort eller hva du skal legge til.

Husk at du må velge hvem som forteller.

Etterpå skal du skrive ned stikkordene til en fortelling.

Bruk stikkordene og kladd fortellingen din.

Les gjennom den, rett opp, før inn og lever.

Skrivetips

I denne delen skal vi gi deg en del tips når du skal skrive enfortelling eller en novelle.

Å fortelle handler om at du velger bort alt det som ikke er viktig.

Å beskrive en dag

Skal du skrive om en dag, skriv om hva du gjorde i går eller en av de siste dagene.

Enklest er det å begynne med morgenen, men du kan gjøre det på andre måter også – begynne med det du syns var viktigst eller morsomst for eksempel.

Det er alltid en fare for at det blir ren oppramsing. Du kan godt ha noe oppramsing, men plukk ut en eller to ting du vil konsentrere deg om, og ikke gi deg før du har klart å skrive litt mer utfyllende om dem. La oss si minst fem fulle setninger?

Husk at å fortelle handler om at du velger bort det som ikke er viktig.

Oppgave 45

Når du skriver en tekst om en spesiell dag, hvilke av punktene er da viktige?

At det hendte noe morsomt eller spennende.	
At den handler om noe jeg husker godt.	
At jeg velger ut det viktigste.	
At jeg skriver utfyllende.	

Eksempeltekst

Italienske restauranter – det sa seg selv – stearinlys over alt. Tanken suste gjennom en nydelig kandelaber og flammene slo som et dødbringende fyrverkeri. Det meste av bensinen landet på trollet. Og det samme gjorde Kristtornia.

Trollet kunne se henne. Det var ingen tvil om det. Det myste mot henne gjennom det forhatte lyset, pannerynkene var som et skrik av smerte og redsel. Skjoldet var borte. Magien var vekk.

Kristtornia vred seg i trollets grep, men til ingen nytte. Skapningens fingrer var på størrelse med bananer, men ikke på langt nær så bøyelige. De presset lufta ut av brystkassen hennes med dyrisk villskap. Nålespisse klør skrapte mot det solide stoffet i uniformen hennes. Om noen ganske få øyeblikk kom de til å trenge gjennom, og da var hun ferdig.

Kristtornia klarte ikke å tenke. Hele restauranten var kaos og virvar. Trollet skar støttenner, glinsende jeksler forsøkte å finne feste i hjelmen hennes. Kristtornia kunne kjenne den stinkende ånden gjennom filtrene. Hun kunne kjenne lukten av brent pels også, fra ilden som spredte seg nedover trollets rygg.

Den grønne tungen raspet over visiret og slimet ble hengende igjen langs nedre del. Visiret! Der hadde hun svaret. Hennes eneste sjanse. Kristtornia klarte å lirke den ledige hånden opp til hjelmpanelet.

(Utdrag fra *Artemis Fowl* av Eoin Colfer)

Oppgave 46

Plasser ordene på korrekt sted i teksten.

Velg: støyen, hengte, kassetten, neven, tygge, dritt, Aerosmith, høyttalerne, gæren, Geisha, sinnsforvirra, rødma, band

– Liker du _____? spurte han. Geisha hadde aldri hørt det navnet før. – Aero Smith, ja, er du _____, sa han. – Helt topp. – Kult, sa Magnus. Han putta _____ inn, og ut av _____ flomma det rein skjær _____. – Noen sier Aerosmith er på vei ut, ropte Magnus over den forferdelige _____. – Jeg er ikke enig. – Nei, er du gæren, ropte _____ tilbake. – Han har aldri vært så god som nå. – Han? spurte Magnus, overraska og tromma med fingrene på rattet. Geisha _____, hvordan skulle han vite at Aerosmith sannsynlig var et _____ og ikke bare en enkelt _____ fyr som likte å lage bråk? – Forbasket, sa Magnus, og så var det gudskjelov slutt. Kassetten _____ seg opp, spilleren begynte å _____ båndet og fikk seg en kilevink av den sterke _____ hans …

(Utdrag fra *Rått parti* av Per Knutsen)

Å beskrive en reise

Skal du skrive om en reise, har det den fordelen at reisa har en tydelig start og avslutning.

Noen fakta må på bordet – om når og hvor reisen startet og kanskje om hvor du skulle. Ikke ta med mange fakta. Prøv heller å fortelle mye om få ting.

Hemmeligheten ved å lage gode reisebeskrivelser er å se de små ting. Noen ganger er reisen dramatisk, og da er det lettere å se detaljene.

Du kan fantasere. Kanskje var han du satt ved siden av på stranda en storsmugler som skal levere varene samme kvelden. Eller kanskje dama du satt ved siden av på kafeen slo opp med typen samme dag. Hun så vel egentlig nokså lei seg ut? Det er ikke måte på hva du kan lage ut av slike ting.

Det er lov å dikte. Du trenger altså ikke å ha opplevd noe av det du skriver om!

Oppgave 47

Når du skriver en tekst om en reise, hvilke av punktene er da viktige?

At det hendte noe morsomt eller spennende.	
At jeg forteller mye om få ting.	
At jeg dikter inn personer.	
At jeg skildrer godt.	

Utdrag fra *Tidsmaskinen* av Robert Swindells

”Hvorfor sier du at vi ikke bør fortelle noen om apparatet ditt, mamma?” De hadde sluppet som-merfuglen løs, og kjørte nå langsomt østover med den nedgående sola i bakspeilet. Mora rakte opp hånden og justerte speilet så hun ble kvitt blendingen og oppdaget Frazers uforstående håndskrift.

”Du har lest en del historie,” sa hun. ”Tenk på hva som skjer med oppfinnelser. Flyet, for eks-empel. Det første flyet fløy i 1903. De to brødrene som konstruerte det, trodde antagelig at de ga verden en ny, spennende sport eller en rask og bekvem måte å forflytte seg fra A til B på. Det de ikke forutså, var at mennesker ville laste opp-finneisen deres med bomber og kanoner og bruke den til å utrydde hverandre, men det var akkurat det de gjorde.”

”Å, men hør nå her,” innvendte Frazer, ”det var da helt opplagt, ikke sant? De burde ha visst at det kom til å skje. Jeg skjønner ikke hvordan noen kan bruke Ryes apparat på en skadelig måte.”

Mora smilte. ”Du skjønner det ikke, men tro meg, det finnes nok noen et sted som gjør det.” Hun lo kort. ”Dersom en oppfinnelse kommer i handelen - praktisk talt en hvilken som helst oppfinnelse - så klarer noen å finne ut hvordan den kan brukes som våpen eller til å gjøre folk arbeidsledige eller til å forurense miljøet. Når det er spørsmål om grusomhet, grådighet eller ren dumhet, så kjenner den menneskelige oppfinn-somhet ingen grenser.”

Frazer gjorde en grimase. ”Fine greier.”

”Hva kommer til å skje med sommerfuglen?” spurte Kizzy. Hun syntes samtalen var kjedelig.

Mora smilte. ”Vel, vennen min, viss vi er heldige - viss vi er heldige - vil sommerfuglen legge eggene sine på et blad. Hundrevis av egg. Eggene klekkes ut til hundrevis av sommerfugl-larver, og noen av disse larvene - kanskje ni eller ti - vil overleve og bli sommerfugler neste år. Disse sommerfuglene vil pare seg og legge egg, og før du vet ordet av det, er det hundrevis av gulflekkede glanssmygere i Rockingham-skogen, akkurat som det var for hundre år siden. Men viss vi er uheldige,” hun lo litt, ”så spiser en spurv sommerfuglen vår til frokost i morgen tidlig.”

Oppgave 48

Hvilke ord hører til hvor?

Velg: lavt, faren, skolen, skog, magen, ventet, tiger, jungelen, Fuglen, postkassa

– Du kan si at du kom hjem fra _____ i går og kikket ned i

_____, så fløy det opp en brevfugl med din fars navn på vingen.

_____ lettet og fløy utover byen. Du løp etter. Og fuglen fløy hele

tida såpass _____ at du så hvor den var. Du fulgte etter fuglen

inn i en dyp _____ og gjennom ørkener og over hav. Og hele tida

_____ fuglen på deg. Helt til India kom dere, og der forsvant

fuglen inn i _____ hvor den ble slukt i ett jafs av en _____.

Heldigvis hadde du med kniven. Du gikk løs på tigeren, sprettet opp

_____ på den og tok ut fuglen, som nå var blitt til et helt

alminnelig brev. Så reiste du hjem og leverte brevet til _____ din.

(Utdrag fra *Sanger fra rom 22* av Stein Erik Lunde)

Å beskrive hva som har skjedd

Når du skal skrive om noe som har skjedd, kan det være en overraskelse – eller noe hverdagslig.

Poenget er at du må skrive om det som skjedde. Fortelle det i hele setninger, og ta for deg en ting om gangen.

Det er alltid greit å begynne med innledningen/starten. Men hvis du synes det er vanskelig å finne en start, så begynn rett på det viktigste (som i eksemplene).

I dag falt det et fly ned i skolegården. Vi hørte et voldsomt brak …
Da jeg skulle inn i banken, gikk alarmen. Ut stormet det fire svære karer ...

Hvis du begynner rett på, kommer de neste ordene lettere av seg selv.

Oppgave 49

Når du skal beskrive noe som har skjedd, hvilke av punktene er da viktige?

At det hendte noe spennende eller helt vanlig.	
At det jeg skriver om er sannsynlig.	
At jeg lever meg inn i handlinga.	
At jeg begynner rett på.	

Utdrag fra *På rømmen* av Torbjørn Moen

To typer i møkkete olajakker var da ikke no å få dånedippen av. De sto sikkert bare der og ... og sto. De kom sikkert ikke til å bry seg.

– Hei, dø!

Jeg skvatt som en katt, holdt på å bite av meg tunga.

Stemmen kom bakfra. En av gutta hadde snakka til meg.

Jeg lot som ingenting, fortsatte å lete etter mynter. Febrilsk. Hvor lenge var det til trikken kom?

– Hei dø! Han hadde kommet helt opp til meg nå. Det nytta ikke å late som.

Jeg snudde meg sakte …

– Har'u en tier å bomme bort, eller?

Håret var fettet og langt. Han hadde ei diger grønnblå kvise midt i panna, og likbleke skjeggstubber som likna spisse gifttagger. Øynene var lyseblå med røde åreringer.

– Har'u en tier å avse? maste han

En tier? Jeg svelga. En tier var da ingen ting.

– Ikke vær kjiip 'a. Det var den andre typen, han skritta litt nærmere, viste meg det hvite i øynene sine og pusta på meg. Det lukta torsk av pusten hans.

– En tier kan du vel bomme bort, vel!

En tier kan han vel få, tenkte jeg, men av en eller annen glup grunn sa munnen min noe annet, noe helt annet. – Gå og pul en sosialarbeider, din samfunnssnylter! sa den.

Den replikken var definitivt ikke noe sjakktrekk.

De to typene gadd nemlig ikke å oppsøke noe sosialkontor. Førstemann, han med kvisa i panna, tok isteden ganske enkelt og snappa lommeboka ut av hendene mine, mens andremann, han med torskepusten, smilte søtt og klinte til meg i magen av all makt.

Det var omtrent som å bli truffet av en kakkelovn. Jeg rava bakover med magesekken tulla rundt ryggraden, snubla i betongkanten som skilte asfalten fra stikkebuskene, ble et lite tidels sekund hengende i lufta med veivende armer og lydløse vræl, for jeg duppa rundt og druste nedover skråningen så busker og humler fløy pokkerivold. Jeg stanse ikke før jeg va helt nede, men da stansa jeg også solid, i ei sandkasse, med hodet først.

Oppgave 50

Hvilke ord hører til hvor?

Velg: klode, innbilning, alder, spøkelser, kroppen, tenke, engler, Egentlig, løvemanke, vegger)

Den merkelige skapningen var en gutt omtrent på hennes egen _____. Han var tynn og naken, bortsett fra et skinnklede rundt hoftene. Håret minnet om en kortklipt _____, og et tynt lag med fine, svarte hår dekket hele _____. Nesa var nesten flat, og haka var kraftig. Han hadde det største underbittet Helene noen gang hadde sett. _____ lignet han veldig på en ape.

Helene kom fort til hektene etter sjokket, og begynte å _____. Én ting var hun sikker på; gutten var ikke _____. Han sto faktisk i rommet. Enten kom han fra en annen _____, eller han var en engel, eller så måtte han være et _____. Hun var nokså sikker på at vesener fra andre kloder ikke kunne gå gjennom _____. Det kunne visst engler, men _____ kunne vel ...

(Utdrag fra *Spook* av Philip Newth)

Å beskrive en stemning

Når du skal beskrive en stemning, skal du male et bilde slik at leseren opplever det du vil ha fram.

Skal du klare det, må du bruke skildring og "male" bilder.

La oss si du skriver at 'på festen var det en trykket stemning før hun tok mot til seg og fortalte …' De fleste forstår at det ikke var noen god stemning, at det var noe uavklart blant dem som var til stede. Vi vet selvsagt ikke hvordan du eller andre opplevde stemningen, men spesielt hyggelig var det ikke. Årsaken er uttrykket trykket stemning. Det er et bilde (en metafor). At noe trykker, betyr at det presser på, at vi føler det. Som vann mot øregangene når du dykker litt dypt eller en motstander i brytekamp når du ligger under.

Mitt hjerte sprenges er en annen metafor. Det betyr jo ikke at hjertet sprenges. Det er et uttrykk for sterke følelser – av lengsel eller sorg – eller av glede.

Dersom du skriver at du følte deg som en bortkommen gutt langt inne i skogen, forstår vi at du følte deg ensom og forlatt. Et slikt virkemiddel kaller vi en sammenligning.

Oppgave 51

Når du beskriver en stemning, hvilke av punktene er da viktige?

At jeg skildrer - maler tydelige bilder for leseren.	
At jeg bruker bilder (sammenligninger).	
At jeg bruker bilder (metaforer).	

Språklige bilder

Når vi bruker språklige bilder, overfører vi betydningen av et ord fra ett område til et annet.

Språket vårt vrimler av slike bilder, som:

- Lars Bystøl landet fjellstøtt (han var svært sikker i landinga)
- Forholdet til naboen er som en fjellrygg (de "småkrangler")
- Beina dine er som to stolbein (personen er svært stiv i beina)

Sammenligning

Sier vi 'hun er som en rose', sammenligner vi kvinnen med en rose.

Enkelte trekk ved rosen (for eksempel skjønnheten) er felles for de to. En slik bruk av språklig bilde kaller vi sammenligning, og den kjennetegnes av sammenligningsord - som, lik, minne om, ligne, liksom.

Du er tynn som ei flis (personen er svært tynn)
Du snakker som en foss (personen tier aldri still)
Du er lik din far (oppfører seg som faren)
Du ligner Lasse Kjus i kjørestil (kjører som Lasse Kjus i alpint)

Oppgave 52

Velg én av oppgavene under.

1 Beskriv én eller to ting som har skjedd fra du sto opp og fram til nå.

2 Skriv en kort fortelling om forrige gang dere hadde besøk hjemme. Bruk sammenligninger - det var som ..., han så ut som ....

3 Skriv en fortelling om noen som har opplevd noe spennende.

4 Skriv en fortelling om da du møtte et spøkelse.

5 Noen trenger hjelp til å lage en røverhistorie for å unngå kjeft hjemme. Det kan være på grunn av parade, snøballkasting …

6 Skriv en fortelling om en person du har fryktelig lyst til å treffe, slev om du vet at det aldri vil skje.

(Husk å diskutere teksten din med andre før du leverer til lærer.)